

Bakalářská práce

Heideggerovo putování za smyslem bytí

Václav Kovář

Plzeň, 2018

Katedra filozofie
Studijní program Humanitní studia
Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Heideggerovo putování za smyslem bytí

Václav Kovář

Vedoucí práce:

Mgr. Jitka Paitlová, Ph.D.

Katedra filozofie

Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval
samostatně a použil jsem uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018.....
Podpis autora práce

*Zde bych chtěl poděkovat paní Mgr. Jitce Paitlové, Ph.D.
za odborné vedení této práce, cenné rady a čas, který mi věnovala.
Největší poděkování náleží mé manželce a celé rodině za podporu,
kterou mi poskytovali a poskytují nejen během studia.*

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	5
1. Fenomenologie jako metoda.....	9
2. Otázka po smyslu bytí.....	11
3. Pobyt jako místo porozumění bytí.....	14
4. Bytí ve světě.....	15
4.1 Fundamentální popis světa.....	18
4.2 Naše okolí	19
4.3 Nitrosvětská jsoucná.....	20
4.4 Ukazování	21
5. Prostor pobytu.....	22
5.1 Krajina.....	23
5.2 Prostorovost „bytí ve světě“	23
5.3 Prostorovost pobytu	24
6. Role časovosti	25
7. Základní struktura lidské existence	26
7.1 Rozumění.....	27
7.2 Řeč	29
8. Existenciály	31
9. Starost.....	32
9.1 Úzkost	32
9.2 Starost pobytu	33
10. Bytí ke konci.....	34
10.1 Smrt jako konec bytí pobytu.....	35
11. Dějiny a porozumění jim.....	35
12. Závěr	39
Bibliografie.....	44
Resumé	46

Úvod

Cílem této bakalářské práce je vyložit specifickou koncepci „porozumění smyslu bytí“, která je hlavní osou díla německého filosofa Martina Heideggera (1189-1976) v jeho tzv. raném období. Martin Heidegger vypracoval rozsáhlou koncepci bytí a časovosti člověka ve spise *Bytí a čas (Sein und Zeit, 1927)*,¹ na jehož základě bude problematika bytí v této práci analyzována a vyložena. Dále bude k interpretaci bytí využita Heideggerova přednáška *Co je metafyzika (Was ist Metaphysik, 1929)*² a další příslušná literatura.

Tradiční otázku po „bytí“ položil Heidegger zcela novým způsobem. On sám se v pátrání po kořenech a smyslu bytí považuje za průkopníka, ačkoli myšlenky obsažené v jeho díle jsou jen určité fragmenty jednotného myšlení, které není dodnes komplexně postiženo, resp. postižitelné. Heidegger velmi specifickým způsobem předkládá příklady něčeho, co je samo bezpříkladné. L. Benyovszký ve své studii *Náhlost myšlení bytí z času* píše: „To co chci sdělit, je cosi, co nemůže být řečeno, ani pochopeno, nýbrž jen nazíráno.“³ Podobně Heideggerovy vůdčí myšlenky díla se vrací a opět jsou uchopeny v pozměněné podobě a podrobeny nekončícímu tázání. Heidegger vycházel z fenomenologie, na jejíchž základech vytvořil tzv. fundamentální ontologii. Jeho cílem bylo překonat metafyzické pojetí povahy lidství, které nechtěl uchopit pomocí kategorií, nýbrž pomocí jeho existence. Lidská existence je definována zejména časem – naděje, jež projektujeme do budoucna, určují, kým jsme a co děláme, způsobem, který je odlišný od způsobu bytí neživých objektů, jejichž bytí je statické. Odhalení bytostného časového charakteru existence člověka je stěžejním přínosem rané fáze Heideggerovy filosofie.

Od počátku Heideggerovy filosofické cesty ho doprovázela filosofie Edmunda Husserla a jeho dílo *Logická zkoumání*. Husserlův způsob myšlení byl pak značně ovlivněn Franzem Brentanem, v jehož dizertační práci *O různých významech jsoucího podle Aristotela* se Heideggerovi poprvé zjevila otázka po směrodatném a základním významu jsoucího a zejména s tím spojená fundamentální otázka: „Co znamená bytí v jeho základu a komplexu?“⁴ Podle L. Sheehana se Heidegger opakovaně vracel k Husserlovu dílu, ve kterém však nenacházel odpovědi na základní ontologické otázky, ani odpověď na realizaci metodického myšlení „fenomenologie“.⁵ Tyto znepokojivé

---

¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*. Praha: OIKOYMENH, 2002.

² HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?* Praha: OIKOYMENH, 2006.

³ BENYOVSZKY, L., *Náhlost Myšlení bytí z času*, s. 8.

⁴ HEIDEGGER, M., *O pravdě a bytí*, s. 79. Doslov překladatele J. Němce.

⁵ SHEEHAN, T., Dasein. In: DREYFUS, H., WRATHALL, M., *A Companion to Heidegger*, s. 196.

otázky vyplývaly z rozpolcenosti, kterou se Husserlovo dílo na první pohled vyznačovalo. W. Biemel ve svém výkladu Heideggrova díla konstatuje, že až v roce 1919 pod osobním Husserlovým vedením nácviku fenomenologického myšlení Heidegger odhalil rozdíl mezi smyslovým a kategoriálním názorem vypracovaných v šestém zkoumání s jeho přesahem pro určení rozmanitých významů *jsoucího*. Heidegger zjistil, že to, co se děje z hlediska fenomenologie aktů vědomí jako *sebe vyjevování se* fenoménů, bylo původně u Aristotela myšleno jako *alétheia*, jeho neskrytost přítomného, jeho odkrývání, jeho ukazování se. To, co fenomenologie objevila jako rozhodující postoj myšlení, se zjevuje jako základní rys řecké filosofie.⁶ Čím jasněji se Heideggerovi zjevoval tento náhled, tím intenzivněji se zjevovala otázka: „Odkud se určuje to, co musí být podle principu fenomenologie zakoušeno jako věc sama? Je to vědomí a jeho předmětnost nebo je to bytí *jsoucího* ve své neskrytosti a skrývání?“⁷

V průběhu dějin od Anaximandra k Nietzschemu se nám podle Heideggera ztratilo bytí ve své ryzosti i čistotě a byla nám předkládána metafyzika. Metafyzika v nejrůznějších podobách vyslovuje bytí a dotazuje se *jsoucího* jakožto *jsoucího*, a poté u něj zůstává, čímž se ale neobrací na bytí jakožto bytí. Metafyzika podle Heideggera vůbec nevyslovuje otázku po kořenech bytí, tudíž se na ně nemůže zeptat. Metafyzika myslí pouze *jsoucno* v celku, avšak přitom mluví o *bytí*. Vypovídání metafyziky se od jejího počátku až do jejího dovršení jakýmsi zvláštním způsobem pohybuje v průběžném zaměňování entit *jsoucna* a *bytí*.⁸ Před Heideggerem byla položena otázka, kde se nachází samotná podstata metafyziky a s ní celé filosofie. *Podstata* neboli bytnost je výraz užívaný Aristotelem pro *jsoucno* *jsoucího* i pro *bytí*. Bytnost je tím, co přetrvává dané *jsoucí* a obsahuje vše, co na *jsoucím* je, bylo a bude. Bytí přesahuje konkrétní *jsoucí* a stává se něčím generálním a všeobecným, ale zároveň podle Heideggera nejprázdnějším a nejobecnějším.⁹

Řecká metafyzika od Platóna a Aristotela nezůstává u určitého *jsoucího*, ale překračuje jej a myslí jeho *jsoucno* (*ústa*), a tím směřuje k *bytí*, jenž má u Platóna povahu idejí (*idea*) nebo u Aristotela bytnosti (*to ti en einai*). Již v řecké metafyzice je vždy *bytí* myšleno jako *bytí* *jsoucího*. *Bytí* samo je nedotazováno. *Bytí* je vždy součástí

---

⁶ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 22-35.

⁷ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 35. (Převzato z Heideggrovo „*Mein Weg in die Phänomenologie*“, příspěvek do sborníku Hermanna Niemeyera, 1963)

⁸ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 15.

⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 17.

nějakého jsoucího.¹⁰ Nejbližší k představě čistého bytí, jež má ráz *dějícího přítomnění* má *fysis*, původní *spolupřítomnění* všech bytostí v plné vzájemnosti – *fysis* je bytím a podmínkou veškeré jsoucnosti jsoucího ve své ryzosti a ušlechtilosti.¹¹

V přednášce z 24. července 1929 *Co je metafyzika?* přirovnává Heidegger filosofii ke stromu, který je pevně ukotven k zemi kořeny metafyziky. Tyto kořeny pevně bytují. Heidegger přitom rozlišuje *bylé bytí* a *minulé bytí*. Minulé je výraz, který se hodí na nepobytové¹² jsoucí. Existující není minulý, nýbrž bylý. V bylém vězí ještě bytovat, tedy být. „Fakticita jako základní moment struktury pobytu je možná jen proto, že když pobyt časuje, nenechává svou bylost za sebou, nýbrž jí je.“¹³ Bylost se významově konstituuje jako oddálená vůči přítomnosti v dotyku s budoucností. Jakožto oddálená je bylost s budoucností identická, obsahově se však od ní vzdaluje a dovršuje tak svůj svébytný význam současně se vstupem přítomnosti do samostatného významu.

Při svém růstu nemůže strom tuto půdu bezezbytku pojmout, spíše je tomu tak, že se kořeny ztrácí v půdě a ve své existenci zapomínají sebe sama ve prospěch stromu filosofie. „Kořen jakožto kořen nepatří půdě, alespoň ne tak, že by jeho bytování bylo jenom v tom, že má vyrůstat do tohoto živlu a v něm se rozprostírat.“¹⁴ Zároveň by tento živel nejspíše nebyl živlem bez kořene metafyziky. Filosofie nesetrvává ve svých základech, ale stále je opouští skrze metafyziku, která zůstává ve filosofii tím prvním, ale není tím prvním v myšlení. V myšlení na pravdu bytí je metafyzika překonána. Znamená to mít při myšlení na paměti *bytí samotné*. Cílem hledání pravdy o bytí není podle Heideggera změna struktury filosofie, ale „blízkost a dálka toho, z čeho filosofie jakožto představující myšlení jsoucího jako takového přijímá své bytování a svou nutnost“.¹⁵ Filosofie sice neustále v nejrůznějších obměnách bytí vyslovuje a budí dojem, že otázka po bytí je již dávno položena a zodpovězena. Ale tato zásadní otázka podle Heideggera zodpovězena rozhodně není, neboť si jí ani nikdo neklade, jelikož bytím je myšleno *jsoucí jako jsoucí*, jako jsoucno v celku, kterému říkáme bytí.¹⁶

---

¹⁰ PAUZA, M., Bytí a ponechavost u Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 59.

¹¹ PAUZA, M., Bytí a ponechavost u Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 64.

¹² Pobyt – pojem Heideggrovi filosofie, který označuje specifické bytí člověka. Dále bude podrobně rozpracováno. Poznámka VK,

¹³ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 72.

¹⁴ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 10.

¹⁵ Tamtéž, s. 13.

¹⁶ HEIDEGGER, M., *O pravdě a bytí*, s. 65.

Na Heideggera se výborně hodí Hegelův výrok, že „bez cesty, která vedla k určitým výsledkům, jsou tyto výsledky mrtvé“.¹⁷ V úvodu své přednášky *Věta totožnosti* Heidegger říká: „Když se myšlení vydá za věcí, která je oslovila, může se mu stát, že se cestou promění. Proto je radno dávat napříště pozor na cestu, méně na obsah.“¹⁸ Je zde proto na místě připomenout Heideggerovu pionýrskou cestu v neprobádané filosofické krajině, díky níž se tato oblast naprosto změnila. Cílem Heideggerovy práce není ukázat nám ono bezpříkladné, tedy *bytí* ve své ryzosti, nýbrž nás chce pomocí svého specifického jazyka dovést k vůdčí myšlence díla, která je vedena a ukryta za soustavné tázání, opakování a příklady toho, co je samo bezpříkladné. Heideggerovo myšlení a interpretace nás neponechává v klidu, každý malý závěr je podroben dalšímu zkoumání, každý další náhled má za cíl pomoci ke zjevení Heideggerova díla jako celku. Možná lze konstatovat: René Descartes hledá neotřesitelný základ veškerého filosofování na rozdíl od Heideggera, který tyto základy zpochybňuje v myšlení každého z nás.

---

¹⁷ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 7.

¹⁸ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 7.

1. Fenomenologie jako metoda

Samotná fundamentální otázka filosofie, kterou sledujeme v Heideggerově práci, je vykládána fenomenologicky.¹⁹ Pojem fenomenologie označuje filosofický směr zformovaný Edmundem Husserlem s cílem založení pevného vědeckého základu vědeckého zkoumání skutečnosti. Fenomenologie se nezabývá samotným obsahem předmětů a hledáním stanovisek a směrů filosofie, ale její těžiště je v metodě zkoumání. Heidegger nepřevzal Husserlovou transcendentální filosofii pojímanou ahistoricky jako celek, ale zasadil ji do dějinného kontextu.²⁰ Heidegger chápe pojem fenomenologie jako pojem metody, která „necharakterizuje věcné *co* předmětů filosofického bádání, nýbrž jejich *jak*.“²¹ Fenomenologie je obsahově vzato vědou o bytí jsoucího – ontologie, která je nejstarší vědou a pramenem všech ostatních věd.

Podle interpretace J. Patočky je pro Heideggera primární ono původní, na čem vše záleží a v čem spočívá bytnost věci.²² Při své cestě ke smyslu bytí postupuje Heidegger fenomenologicky dle Husserlovy nauky, ke které přidává hermeneutické postupy. Zkoumá, jak se jsoucí vyjevuje a je chápáno. Fenomenologie jakožto věda o fenoménech, která ve svém názvu obsahuje charakteristiky této vědy, *fenomén* a *logos*, jenž mají základ v řeckých termínech *φαινόμενον* a *λόγος*.²³ Pojem fenomén lze vyložit jako to, co se ukazuje samo o sobě, a co pokládáme za zřejmé.²⁴ Pojem *logos* je mnohoznačný – Heidegger poukázal na to, že *logos* není výhradně místem pravdy, ale povaha pravdy, která *logos* umožňuje, nabývá ve své vztažnosti významu vztahu a poměru²⁵. *Logos* je myšlen jako *nechávací vidět*, jenž zpřístupňuje neskryté. To, co má být ve fenomenologii zpřístupněno, je bytí jsoucího.²⁶

Podle Heideggera fenomenologie nejmenuje předmět svého bádání, ani nám nezjevuje svůj obsah. Jen nám sděluje, jakým způsobem a čím se má tato věda zabývat. Fenomenologie, jakožto věda, která má za cíl přesné zkoumání jevů musí předmět svého zájmu přímo ukázat a vykázat s náležitou vědeckou přesností a pečlivostí. Totožný význam nalézáme i u deskriptivní fenomenologie, kdy význam samotné deskripce může být uchopen teprve s věcností toho, co má být předmětem popisu.

---

¹⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 44.

²⁰ HUSSERL, E., *Idea fenomenologie*, s. 78–79.

²¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 44.

²² Tamtéž, s. 82–83.

²³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 44.

²⁴ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 49.

²⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 47–51.

²⁶ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 50.

Význam pojmu fenomenologie opravňuje, aby každé zjevené jsoucno, které se samo o sobě ukazuje a je vykládáno jako duch ve smyslu spiritualismu nebo látka a síla ve smyslu materialismu či dění a život, pokaždé se jsoucí zjevuje jako jsoucí ve světě bytí.²⁷ Všechny tyto představy lze nazývat fenomenologií.²⁸ Interpret E. Budeker tvrdí, že předmětem fenomenologie nejsou jednotlivá jsoucna, ale to, co se nám většinou nezjevuje, co je skryto, je to jeho smysl a základ, který je s předmětem pevně spjat. Tímto předmětem je samotné bytí jsoucího, které může být tak zakryto, až je zapomenuto a otázka po něm se nám nezjevuje.²⁹

Fenomenologická metoda je způsob přístupu k nalezení a určení toho, co se má stát předmětem ontologie. Jednotlivé fenomény mohou být „zakryty“, a právě *zakrytost* je pojmovým protějškem fenoménu. Heidegger ukazuje tři způsoby zakrytosti fenoménu, které pojmenovává *skrytí*, *zasunutí* a *zastření* fenoménu. Skrytým lze nazvat fenomén, který ještě nebyl odhalen, a o kterém ani netušíme, jestli je. Zasunutý fenomén byl již dříve odkryt, ale byl zapomenut a propadl zakrytí. Třetí variantou je fenomén zastřený, ukrytý v jiném systému, vydávající se za něco, co je zřejmé a sloužící k dalším dedukcím. Tato varianta se jeví jako nejčastější a nejnebezpečnější. Zakrytí ve všech svých variantách můžeme shledat dvojího druhu, a to zakrytí náhodná a nutná, jejichž příčinou je stav toho, co je již odkryto. Každý původní fenomenologický pojem vytvořený tradičním způsobem, a poté sdílený s určitým porozuměním, může být postižen úpadkem, jenž je způsoben předáváním fenomenologického pojmu dál bez původního porozumění. Z takto předávaného pak vyplyne teze, která se o nic neopírá. Toto nebezpečí ohrožuje všechny fenomenologické pojmy, ale i konkrétní fenomenologickou práci. Z uvedených důvodů je při fenomenologické práci třeba v sobě nalézt potřebnou dávku sebekritičnosti a sebereflexe.³⁰

Ve fenomenologickém smyslu je fenomén vždy to, co je ztotožňováno s bytím, a bytí je vždy bytí jsoucího.³¹ Na základě obsahu lze *fenomenologickou vědu o bytí jsoucího* označit ontologií s úkoly zajistit exemplární jsoucna jako zdroje pro vlastní analytiku. Na základě těchto základních úkolů bylo třeba vytvořit *fundamentální ontologii*, jejímž tématem je *ontologicko-onticky význačné jsoucno, pobyt*, a znovu objevit pro ontologii její stěžejní problém, a to otázku po smyslu bytí. Podle interpretace

---

²⁷ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 9.

²⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 51.

²⁹ BOUDEKER, E., Phenomenology. In: DREYFUS, H., WRATHALL, M., *A Companion to Heidegger*, s. 162.

³⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 53.

³¹ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 50.

J. Patočky nelze *fenomenologii* a *ontologii* vnímat jako dvě rozlišné filosofické disciplíny, jako jedny z mnohých. Obě tyto disciplíny prezentují filosofii samu, co do způsobu jejího traktování a předmětu.³² Vzhledem k pobytu se fenomenologie jeví jako *hermeneutika* ve smyslu výkladu toho, co k pobytu patří, co se v něm děje a zároveň je tím připravená základna pro další filosofické zkoumání. „Filosofie je univerzální fenomenologická ontologie vycházející z hermeneutiky pobytu, která uvázala jako analytika existence konec červené niti veškerého filosofického tázání tam, odkud toto tázání povstalo a kam se odráží zpátky.“³³

2. Otázka po smyslu bytí

Již od prvních pokusů o interpretaci bytí se objevilo přesvědčení, že otázku po jeho smyslu lze pokládat za zbytečnou. Tak byl pojem bytí považován za nejprázdnější a nejvšeobecnější a z důvodu jeho soustavného používání a všeobecné zřejmosti prý nemá žádné definice zapotřebí.³⁴ Důvody zbytečnosti tázání po bytí nalézáme už v počátcích antické ontologie a Heidegger je nastínil následovně ve třech předsudcích, z kterých je živěn názor o zbytečnosti tázání po bytí.

První předsudek, který brání obnovení otázky po smyslu bytí, je již zmiňované chápání tohoto pojmu jako *nejvšeobecnějšího*. Již Tomáš Akvinský, kterého Heidegger cituje z jeho díla *Suma teologická*, tvrdí: „Porozumění bytí je vždy již spoluobsaženo ve všem, co kdo na jsoucnu chápe.“³⁵ Bytí dle středověké ontologie přesahuje smyslovou skutečnost a tato všeobecná transcendence byla mnohokrát prodiskutována bez zásadního vyjasnění. Dle Heideggera je bytí nejspíše nejobecnější pojem, ale zcela jistě není pojmem nejjasnějším, nýbrž nejtemnějším.

Druhý předsudek, který lze vyvodit z nejvyšší obecnosti je *nedefinovatelnost* bytí. Pokus definovat bytí považujeme za těžký, bez toho, abychom řekli: „Bytí jest tím a tím. Abychom definovali bytí, bylo by třeba říct jest a použít definované slovo v jeho definici.“³⁶ Bytí nelze určit tím, že mu přiřkneme určité jsoucno. Pojmy *bytí* a *jsoucno* nelze zaměňovat a bytí nelze definovat pomocí jsoucna.

Třetí předsudek, který brání obnovení této otázky je *samozřejmost* pojmu. Každý jedinec rozumí běžně užívanému tvrzení, že „obloha je modrá“, aniž by bylo třeba tento

---

³² HUSSERL, E., *Idea fenomenologie*, s. 92.

³³ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 50.

³⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 17.

³⁵ Tamtéž, s. 18.

³⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 19. Poznámka pod čarou.

výrok dále objasňovat a doplňovat. Avšak tato průměrná srozumitelnost pouze demonstruje nesrozumitelnost. Každý člověk žije v určitém porozumění bytí, ale přitom samotný smysl bytí nám zůstává zastřen.³⁷ Na základě zvážení všech předpokladů Heidegger shledal, že nám nejen chybí *odpověď na smysl bytí*, ale i zároveň *otázka po bytí*, která je též neurčitá a temná. Tudíž obnovení otázky po samotném smyslu bytí znamená primárně vypracovat položení otázky po bytí.³⁸

V případě položení fundamentální otázky „Co je bytí?“ je nám odpověď utajena, ale určité elementární znalosti a porozumění tomuto „je“ máme. Pokud by nám pojem bytí nebyl alespoň částečně zřetelný, nemohli bychom se na něj vůbec tázat, neboť bychom netušili, na co se ptáme. „Toto průměrné a vágní porozumění bytí je faktem.“³⁹ Interpret M. Pauza ve své přednášce *Bytí a ponechavost u Martina Heideggera* tvrdí, že Bytí v Heideggerově filosofii je ukázáno nanejvýš nekompromisně, „bytí jako slovo všech slov, které jmenuje čas všech časů“.⁴⁰ Bytí je éterem, v němž člověk dýchá a bez něhož by nebyl člověk člověkem. Bytí je tím první, ontologicky dříve před veškerým jsoucím a zároveň ve veškerém jsoucím, prezentuje svoje nejvyšší hodnoty. „Bytí činí jsoucí jsoucím a filosofie je vědou o něm.“⁴¹

Bytí je podle Heideggera *předchůdné dějící se přítomnění*, které se zosobňuje a v rámci řádu pulzuje a dodává bytnost veškerému jsoucímu. „Bytí se přihází a tím se připomíná, samo narušuje své vlastní bytostné zapomnění.“⁴² Zapomnění není mentální záležitostí, ale značí, že samo bytí *upadá*⁴³ do vlastní jímky svého *zakrytí*, je zakryto před přítomným, tedy jsoucím, jenž je nablízku ve svém způsobu bytí. *Zapomnění* je pro Heideggera složitě strukturovaný fenomén zahrnující zapomnění *něčeho*, zapomínání *sebe* jako zapomínajícího i zapomínání samotného zapomínání.⁴⁴ Podle interpreta M. Pauzy k bytosti (*Wesen*) přináleží vyhýbání vždy sobě samému a k němu se vztahuje „upadání do jímky svého vlastního zakrytí“.⁴⁵

---

³⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 19.

³⁸ Tamtéž, s. 20.

³⁹ Tamtéž, s. 21.

⁴⁰ PAUZA, M., *Bytí a ponechavost u Martina Heideggera*. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 52.

⁴¹ Tamtéž s. 52.

⁴² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 74.

⁴³ V ranějších textech před „*Bytí a čas*“ je „upadání“ nazýváno „ruinací“. Poznámka VK.

⁴⁴ GRONDIN, J., *Úvod do hermeneutiky*, s. 129.

⁴⁵ PAUZA, M., *Bytí a ponechavost u Martina Heideggera*. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 53.

Pojem bytí je vždy pevně spjat se jsoucnem. Jsoucím vnímáme všechno, o čem mluvíme a co míníme.⁴⁶ Interpret M. Pauza konstatuje, že *Bytí* v Heidegrově ontologii je *stavem jsoucího*, jeho přítomnosti. Stejně jako je bydlení přítomnosti lidí na zemi. Ke každému jsoucím bez rozdílu přísluší jemu přiměřené bytí.⁴⁷ Bytí spočívá v tom, že něco je dáno v určité existenci. Podle Heideggera je člověk jsoucnem, které se stará o své bytí, o svou existenci.⁴⁸ Bytí jako základní téma filosofie není žádným rodem nějakého jsoucna, a přesto se týká každého jsoucna. Bytí a jeho struktura přesahuje každé jsoucno i každé možné určení jakéhokoliv jsoucna a zároveň leží mimo ně.⁴⁹ Bytí činí jsoucí jsoucím, není totéž, co jsoucí, *bytí je stavem jsoucího*.⁵⁰

Má-li jsoucno vydat přehledné charakteristiky svého bytí, je třeba nejdříve najít správný přístup ke jsoucnu. Jsoucí však nazýváme mnohé. Vše o čem mluvíme, myslíme, k čemu se vztahujeme, jsoucí je i bytí člověka.⁵¹ Položit otázku po bytí tedy podle interpretace W. Blattera znamená zeptat se na jsoucno, které se samo na jsoucno může tázat. Otázka po smyslu bytí je otázka na nás samotné, poněvadž každý člověk je jsoucno, jež má možnost se ptát na své bytí anebo na bytí ostatních jsoucn. Člověk se na rozdíl od stromu a ostatního nelidského jsoucího, které nemá vztah k sobě samému, vyznačuje rozvíjením vztahů ke všem ostatním jsoucňům včetně sebe sama.⁵² „Člověk nejen jest, nýbrž má být, jeho bytí je mu uloženo.“⁵³

Vypracovat otázku po bytí znamená podle Heideggera „učinit průhledným jisté jsoucno – totiž to, které se táže – v jeho bytí. Kladení této otázky je jakožto modus bytí jistého jsoucna samo bytostně určeno tím, po čem se ptá – totiž bytím.“⁵⁴ Jsoucno, které má tuto možnost klást otázky po bytí a má přednost před všemi ostatními, je člověk. Člověk má možnost bytí jakožto tážení, Heidegger ho terminologicky postihuje jako *Dasein*, „bytí-tu“, což je do českého jazyka překládáno v duchu tradice Jana Patočky

---

⁴⁶ HEIDEGGER, M., *O pravdě a bytí*, s. 71.

⁴⁷ PAUZA, M., Bytí a ponechavost u Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 55.

⁴⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 22.

⁴⁹ Tamtéž, s. 54–55.

⁵⁰ PAUZA, M., Bytí a ponechavost u Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 54.

⁵¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 22.

⁵² BLATTER W., *Existence and Self – Understanding in Being and Time*, s. 103.

⁵³ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 51.

⁵⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 23.

jako „pobyt“.⁵⁵ Výslovné a průhledné položení otázky po smyslu bytí vyžaduje předcházející přiměřenou explikaci pobytu s ohledem na jeho bytí.⁵⁶

3. Pobyt jako místo porozumění bytí

Pobyt podle Heideggera není nějakým případem jsoucna, který by sloužil pro představu abstrakce bytí, nýbrž místem porozumění bytí. Bytí, po kterém se ptáme, nelze ztotožňovat nebo zaměňovat se jsoucnem. Pokud se po bytí ptáme a pokud bytí znamená bytí jsoucna, tak to u čeho se máme ptát, je jsoucno samo.⁵⁷ Interpret W. Blatter oprávněně zdůrazňuje, že pobyt má výhradní postavení mezi ostatním jsoucny. Jedině o člověku lze říct, že existuje, protože jedině člověk je dle Heideggera takové *výjimečné jsoucno, jehož existence má rozumějící vztah ke světu a k původní otevřenosti bytí vůbec*. Jeho privilegovanost je daná tím, že pobyt je jediné jsoucno, jemuž v jeho bytí jde o toto bytí samotné. Podstata pobytu je v jeho existenci.⁵⁸

Pobyt tak není jsoucno, které se mezi jinými jsoucny jen vyskytuje, spíše se onticky⁵⁹ vyznačuje tím, že toto bytí je jeho centrem zájmu, že mu jde o vlastní bytí. Porozumění bytí je samo bytostným určením pobytu. Konkrétní bytí, ke kterému se pobyt vztahuje, nazýváme *existencí*. V pobytu se člověku zachová onen odedávna bytostně určený základ bytí. Samotná „substance člověka není duch ve smyslu syntézy duše a těla, nýbrž existence“.⁶⁰ Je to způsob, kterým se pobyt projevuje a rozumí sobě samému. Otázka existence pobytu je proto vždy řešitelná jen existováním samým. Jako *existenciální* nazýváme porozumění sobě samému.⁶¹ Je-li tedy pobyt určen existencí, vyžaduje ontologická analytika předběžnou ideu tohoto jsoucna, které existuje, což je závislé na rozpracování otázky po smyslu bytí.

Sám Heidegger přiznává pobytu před ostatními jsoucny mnohostrannou přednost. Toto jsoucno je ve svém bytí určeno existencí, což je přednost *ontická*. Vzhledem k tomu, že je určen existencí, je sám o sobě *ontologický*. Třetí přednost je *onticko-ontologická*, kdy pobyt rozumí nejen vlastní existenci, tak i ostatním jsoucňům, které

---

⁵⁵ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 21. (Poznámka překladatele I. Chvatíka)

⁵⁶ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 45.

⁵⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 22.

⁵⁸ BLATTER W., *Existence and Self – Understanding in Being and Time*, s. 97–110.

⁵⁹ Ontický – termín zavedený M. Heideggerem, který označuje vše, co náleží jsoucnu, na rozdíl od ontologického, jenž vyjadřuje vztah k bytí. Poznámka VK.

⁶⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 143.

Též: HEIDEGGER, M., *O pravdě a bytí*, s. 31.

⁶¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 28.

nemají vlastnosti pobytu. Na tomto základě lze konstatovat, že především v ontologických otázkách je třeba upřednostnit pobyt před ostatními jsoucnými.⁶²

Při interpretaci smyslu bytí je pobyt nejen jsoucnem, na které se ptáme, ale zároveň jsoucnem, po němž se touto otázkou ptáme a k němuž se vztahuje.⁶³ Podle Heideggera je nám pobyt onticky ze všech jsoucných nejblíže, každý z nás jím dokonce sám je a možná právě proto je nám ontologicky tím nejvzdálenějším, avšak nikoli před-ontologicky cizí. Pobyt ke svému bytí patří tím, že mu rozumí, že ho dokáže určitým způsobem vyložit a předat. Pobyt má tendenci primárně rozumět svému vlastnímu bytí z jsoucnosti, s nímž je nejvíce spjat, a ke kterému se vztahuje, což je svět. Tento proces, kdy pobyt porozumí svému vlastnímu bytí, nazýváme *ontologický odraz*.⁶⁴

Různé obory filosofie se věnují oblasti bytí a disponují velkým množstvím výkladů pobytu, kdy různými způsoby sledují v různém rozsahu chování, vlastnosti, způsobnost a poslání předmětu našeho zájmu. Heidegger tvrdí: Je otázkou, „zda jsou tyto výklady vždy prováděny existenciálně právě tak původně, jak původní snad byly existenciálně.“⁶⁵ Obojí nemusí být ve shodě, ale v případě, že je pochopena možnost a nastavena nutnost filosofického poznání, musí existenciální výklad podpořit analytiku existenciální.⁶⁶

W. Biemel v interpretaci díla *Martin Heidegger* tvrdí, že analytika pobytu je stěžejním předmětem otázky po bytí a jejím úkolem je ukázat pobyt v jeho každodennosti a průměrnosti, takový, jaký povětšinou je. Pobyt je třeba chápat v tom způsobu bytí, v němž se obvykle nachází.⁶⁷ Takto pojatá analytika musí být vedena úkolem zpřístupnit a vypracovat otázku po bytí. Heidegger prezentuje bytí jsoucnosti, které nazývá pobyt v jeho každodennosti, kde se pobyt nachází, to jest ve světě.

4. Bytí ve světě

Při hledání základů každodennosti pobytu nám podle Heideggera může být nápomocná *antropologie*. Orientace na primitivní národy a kulturně nevyspělé společnosti nám totiž může ukázat primitivní fenomény pobytu – méně zakryté a nesvázané sebeklamem

---

⁶² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 29.

⁶³ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 51.

⁶⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 31.

⁶⁵ Tamtéž, s. 33.

⁶⁶ Tamtéž, s. 32.

⁶⁷ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 47.

pobytu. Problém nastává s interpretací vědy, kdy *etnologie* zabývající se sběrem dat „primitivů“ přichází k tomuto sběru a zkoumání s určitým *předporozuměním* a předběžným výkladem lidského bytí vůbec. Přesto etnologie předkládá určitou analytiku pobytu, ale bez dostatečného ontologického základu. Její další bádání je dle Heideggera jen opakování a upřesňování toho, co již bylo onticky odkryto.⁶⁸ Naopak Heideggerova bytostná struktura, kterou nazývá „bytí ve světě“, nám předkládá právě onu základní bytostnou strukturu, v níž se pobyt vyskytuje. Jak již víme, pobyt je podle Heideggera jsoucnem, kterému o jeho bytí jde, ke kterému se vztahuje a jemuž rozumí. Pobyt jsem „Já“ sám jakožto jsoucnem, které existuje. Jsoucnem, ke kterému přináležejí rys „vždy mého“, ke kterému přináležejí forma vlastního či nevlastního modu bytí. Pobyt se nachází pokaždé v jednom z těchto modů.

Pokusme se nyní zaměřit blíže na „bytí ve světě“ jako základní strukturu pobytu. „Bytí ve“ má jsoucnem „Já“-člověk spojené s představou umístění určitého jsoucnem v jiném jsoucnem. Podle Heideggera lze vnímat tento vztah pobytově jako bytostnou skladu pobytu – tedy jako *existenciál*.⁶⁹ Tudíž „bytí ve“ je formální existenciální výraz pro *bytí pobytu, které má bytostnou strukturu bytí „ve světě“*. Avšak takto formulované neznamena společný výskyt dvou věcí, dvou jsoucnem, pobytu a světa vedle sebe nebo v sobě.⁷⁰ Pobyt rozumí svému bytí ve smyslu určitého „faktického výskytu“.⁷¹ Pobyt má specifický způsob pobytu v prostoru, který je však možný jen na základě pobytu ve světě. Rozprostřenost pobytu ve světě nacházíme v rozličných příkladech: „mít s něčí co dělat, něco zhotovovat, něco zařizovat a o něco pečovat“.⁷² Pro tento způsob „bytí ve“ užívá Heidegger výraz „obstarávání“. Ke způsobům obstarávání patří i mody jako „nechat něco být, něco zanedbat či zůstat v klidu“.⁷³ Dále do tohoto pojmového aparátu je třeba zařadit „mít starost“, což vnímáme jako obavu. Tento výraz nemá nic společného s melancholií, smutkem a zasmušilostí, které se onticky vyskytují v každém pobytu.

Heidegger tvrdí, že pobyt, chápáno ontologicky, je „starost“. „Bytí ve“ není žádná trvalá vlastnost přisuzovaná pobytu. Pobyt jakožto „bytí ve světě“ je „je tak, jak je“. Kromě jsoucnem, které má vlastnosti pobytu, je i jiné jsoucnem, které má vlastnost samo se ve světě ukazovat a s pobyttem se „setkávat“, jsoucnem „mít“. „Mít lze zařadit do

---

⁶⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 69.

⁶⁹ Existenciály – jsou základní rysy lidské existence, její souřadnice a odkazovací souvislosti. Viz tato práce str. 32. Poznámka VK.

⁷⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 72.

⁷¹ Tamtéž, s. 74.

⁷² Tamtéž, s. 75.

⁷³ Tamtéž, s. 75.

existenciální struktury „bytí ve“. S tímto jsouncem se pobyt výslovně setkává, ví o něm a disponuje s ním, „může mít svět“.⁷⁴

Z fenomenologického hlediska má „bytí ve světě“ charakter zakrytého svérázného fenoménu, který se pokoušíme *očistit* a *odkrýt*. Základním rysem toho je, že v každém pobytu je tento fenomén již částečně sám viděn. Tento fenomén představuje základní strukturu pobytu, který je svému porozumění bytí otevřen. Pobyt sobě samému rozumí primárně z toho jsounca a jeho bytí, kterým sám není, s kterým však spolupracuje a uvnitř svého světa se setkává. „V pobytu samém a pobytu samému je tato bytostná struktura vždy již známa.“⁷⁵ Přičemž tento vzájemný vztah lze považovat za jasný, předvídatelný, ale ontologicky těžko vysvětlitelný.

Heidegger přednesl základní strukturu pobytu, ve které se pobyt pohybuje zejména v modu každodennosti, s nímž má ontickou zkušenost. Jeho naprostá zahalenost je těžko uchopitelná zejména tehdy, když k pobytu přináleží porozumění vlastnímu bytí, ať je už jakkoliv neurčité. Jakmile je „fenomén poznání okolního světa sám uchopen, dostalo se mu již tak jistého „vnějškového“ formálního výkladu“.⁷⁶

V případě že se pokusíme „bytí ve“ určit z poznávajícího bytí ve světě, musíme nejdříve porozumět vzájemnému vztahu „bytí ve světě“ a „ke světu“. Čisté *poznání* nepřináleží jsouncu reprezentovanému přírodou. Podle Heideggera samotné poznání nepřináleží přírodě, ale člověku. Snad jestli vůbec nějaké poznání je, přináleží jedině jsouncu, které poznává. Ale ani člověku se nezjevuje a na něm se nevyskytuje. Jestliže se poznání nenachází na povrchu, musíme předpokládat, že ho lze nalézt ve vnitřním světě jako našim smyslům nezjevené, ale přesto předpokládané a jsoucí.⁷⁷

Jak Heidegger konstatuje, není samotné poznání ani uvnitř, ale je „předchůdně“ uloženo v konstrukci „již jsme u světa“, což ustanovuje bytí pobytu. Z tohoto hlediska nelze na poznání hledět jako na postup, ve kterém hledáme, a poté nacházíme určité představy, jež poté zůstávají v člověku uložené. Hlavním způsobem bytí pobytu je být vždy u jednoho ze jsouncen, s nímž se setkává ve svém již známém světě. Toto nalézání u daného jsounca neznamena, že pobyt opustil svoje „Já“, nýbrž nadále je ve správném uchopení smyslu uvnitř. To znamená, že *pobyt je bytí ve světě, které poznává*. Ve stejné rovině lze uchopit i zapomínání, které je obrácenou formou poznání s puncem

---

⁷⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 76.

⁷⁵ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 55.

⁷⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 79.

⁷⁷ Tamtéž, s. 79.

modifikovaného „bytí ve“, stejně jako všechny klamy a omyly.⁷⁸ Podle Heideggera „poznáváním získává pobyt nový bytostný postoj ke světu vždy již v pobytu odkrytému“.⁷⁹ *Poznání je v „bytí ve světě“ fundovaný druh pobytu.* Na „bytí ve světě“ jakožto celistvý fenomén, lze nahlížet nebo jej rozložit do tří různých jeho částí s přihlédnutím k jeho celistvosti. První otázkou po tom, co zde znamená *svět*. Druhým tématem je kdo, tedy otázka po pobytu v jeho průměrnosti, jakožto „bytí spolu a bytí sám“ a třetí otázkou, co znamená „bytí v“, pod něž spadá zkoumání strukturálních momentů neboli *existenciálů*.⁸⁰

4.1 Fundamentální popis světa

Při prvním konstatování, co je „svět“, dojdeme podle Heideggera k ontickému popisu světa. Začneme vyjmenovávat, co je ve světě: stromy, domy, lidí, zvířata, hory, hvězdy a planety. Tak ale předložíme jen to, co se nachází „ve“ světě, avšak mineme a neodpovíme na otázku jako takovou, která hledá bytí s jeho strukturou. Popsat „svět“ fenomenologickým náhledem znamená zjevit bytí jsoucna nalézající se uvnitř světa a spojit je s kategoriálními pojmy.

Primárním tématem bytí věcí přírodních je příroda. Přírodu lze vysvětlit jako jsoucno, s kterým se setkáváme uvnitř světa, jež různými způsoby a v různých stupních odkrýváme.⁸¹ Všechno zde vyjmenované jsou jsoucna nalézající se uvnitř světa. „Ani ontické vylíčení nitrosvětského jsoucna, ani ontologická interpretace bytí tohoto jsoucna nepostihuje jako taková fenomén svět“,⁸² neříká o světu, jaký je, ale jak je předpokládán. Ontologicky „svět“ není jsoucno, ve smyslu ontického popisu světa, ale je to rys pobytu samotného. Samotný způsob bytí pobytu nazývá Heidegger „světský“, na rozdíl od jsoucna, které se ve světě jen vyskytuje.⁸³ *Světskost světa* je konstitutivní moment pobytu, tedy „existenciál“. „Ontologicky není svět určením toho jsoucňho, který bytostně není pobyttem, nýbrž je to charakteristický rys samotného pobytu“.⁸⁴ Pobyt ve svém způsobu bytí, který nazýváme poznání světa, onticky i ontologicky tuto světskost přehlíží a přeskakuje.⁸⁵

---

⁷⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 81.

⁷⁹ Tamtéž, s. 82.

⁸⁰ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 53.

⁸¹ Tamtéž, s. 53–55.

⁸² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 83–84.

⁸³ Tamtéž, s. 85.

⁸⁴ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 56.

⁸⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 86.

Interpret T. Sheehan ve své studii *Dasein* tvrdí, že Heidegger definuje strukturu a funkci světa jako místo, kde lidské bytosti žijí se svými zájmy a cíli, kde jednotlivá jsoucna mají svůj význam a účel.⁸⁶

4.2 Naše okolí

Jednotlivé předměty či „věci“ nacházející se v naší blízkosti a sloužící nám k užítku a obstarávání označuje Heidegger jako *prostředek*.⁸⁷ Podle Heideggera je úkolem analýzy prostředku nás dovést k pochopení, „jaké předběžné vědění tu musí být, co nám musí být důvěrně známé, aby mohlo být pobytu zpřístupněno něco takového jako prostředek“.⁸⁸ Předběžné vědění nespočívá v teoretickém postoji. Zacházení s prostředky má své vlastní vidění, a když vyjdeme ze zkoumání ryze teoretického, nezmocníme se toho typicky „prostředkovitého“. Prostředek nikdy není jeden, k bytí jednotlivých prostředků přináležející skupina stejného účelu. Věci se nikdy neukazují jen samy pro sebe, ale zjevují se nám v určité komplexnosti a *celistvosti* prostředků.

Podle interpreta J. Grondina to znamená, že jednotlivé věci se nám v určitém „předporozumění“ a znalosti souvislostí zjevují, aby se mohly ukázat ve svém bytí. Když například vstupujeme dveřmi do určitého prostoru, rozumíme tomu, k čemu zde dveře jsou, tj. prostředek ke vstoupení do místnosti, a tuto skutečnost přejdeme tichým „předporozuměním“.⁸⁹ Způsob bytí, v němž se věc stává zřejmou, nazýváme *příručnost*.⁹⁰ Jednotlivý příručným jsoucnům přináleží vždy některý z modů. Funkcí těchto modů – nápadnost, naléhavost a neodbytnost – je zjevovat se na příručným jsoucnu.

Příruční jsoucno nezkoumáme, vnímáme jeho potřebnost až průměrnost a nezaobíráme se jeho bytím a jeho charakterem.⁹¹ Heidegger uvádí jednoduchý příklad s kladivem: Máme-li před sebou obyčejné kladivo a pokoušíme se jej popsat z teoretického hlediska, uvedeme jeho zbarvení, velikost, hmotnost a provedení, tak nepostihneme to podstatné, oč u toho nástroje jde, „že je k zatloukání“. Zda padne dobře do ruky a zda není těžké, to nelze postihnout pouhým pozorováním, nýbrž jen v zacházení s ním, při jeho používání. Tento proces výkladu nemusí být vysloven.⁹² Interpret E. Broudeker ve své přednášce tvrdí, že každý prostředek je prostředek

⁸⁶ SHEEHAN, T., *Dasein*. In: DREYFUS, H., WRATHALL, M., *A Companion to Heidegger*, s. 199.

⁸⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 88.

⁸⁸ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 57.

⁸⁹ GRONDIN, J., *Úvod do hermeneutiky*, s. 124.

⁹⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 89.

⁹¹ Tamtéž, s. 91.

⁹² GRONDIN, J., *Úvod do hermeneutiky*, s. 131.

k něčemu, má svá specifika a režimy. V zacházení s prostředky se podřizujeme specifickému „k čemu“. Právě tento specifický druh bytí nazývá Heidegger „příručnost“.⁹³

Příruční jsoucnost se podle Heideggera drží v pozadí a přináleží mu charakter *výskytovosti*. Zde se nám zjevují jsoucná výskytová, která zkoumáme a porovnáváme. Skrz jednotlivá příruční jsoucná a jejich „výskytovou“ je nám přístupná příroda a svět našeho okolí⁹⁴. Skrz cesty, ulice, mosty, budovy, ale i potřeby domácího použití se nám zjevuje svět a jeho bytí. „Při používání našich nejbližších a nenápadně po ruce jsoucích hodinek je nám po ruce naše příroda naše okolí“.⁹⁵ Způsob bytí těchto jsoucných je příručnost, jsou při ruce. Předměty a věci našeho domova včetně nejbližšího okolí tedy Heidegger nazývá prostředky a v této části jsme objasnili, jak je člověk vnímá.

4.3 Nitrosvětská jsoucnost

Ale jak „je“ svět? Nitrosvětské jsoucnost nelze podle Heideggera ztotožnit se světem, ale přesto toto jsoucnost určuje „svět“ a zjevuje se a odkrývá se ve svém bytí. Pobyt je onticky určen „bytím ve světě“ a k jeho bytí přináleží bytostné porozumění sebe sama.⁹⁶ Ke každodennosti „bytí ve světě“ přináleží *mody obstarávání*: nápadnost, naléhavost a neodbytnost.⁹⁷ Díky nim poznáváme obstarávané jsoucnost tak, že se zjevuje ráz nitrosvětského jsoucnosti. Účelem těchto modů je zjevovat na jednotlivých příručních jsoucnostech charakter „výskytovosti“.⁹⁸

Obstarávající zacházení je pevně spojeno se jsoucnými příručními, jejich změna či nedostatek vznáší zpětnou vazbu přes mód naléhavosti. Čím naléhavější je tato potřeba, tím naléhavější je příruční jsoucnost, až téměř ztratí status „příručnosti“ až se odkryje v jeho pouhé „výskytovosti“.⁹⁹ Podobně i absence příručního jsoucnosti, jehož přítomnost a dosažitelnost je a byla tak samozřejmá, znamená „průlom“ v odkazování na příruční jsoucnost, poněvadž tento požadavek směřuje do prázdna. V tomto okamžiku se potřeba nesměruje k žádnému příručnímu ani výskytovému jsoucnosti. Je to „tu“ před vším konstatováním a pozorováním. Svět není složen jen z jednotlivých jsoucností, ale dochází k určitému „odsvětšení“ příručního jsoucnosti a nám se zjevuje „výskyt“ jsoucnosti původně

⁹³ BOUDEKER, E., Phenomenology. In: DREYFUS, H., WRATHALL, M., *A Companion to Heidegger*, s. 159.

⁹⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, 91.

⁹⁵ Tamtéž, s. 92.

⁹⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 93.

⁹⁷ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 58.

⁹⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 95.

⁹⁹ Tamtéž, s. 94.

požadovaného, na které jsme poukazovali, ale jeho jsoucno neshledali.¹⁰⁰ Podle Heideggera svět není složen jen z jednotlivých jsoucn, ale i z naléhavosti při jejich nedostatku nebo nepřítomnosti. Absence prostředků se nám připomíná v naléhavosti jejich potřeby.

4.4 Ukazování

Při objasňování Heideggerovy filosofie tvrdí W. Biemel, že při samotném poukazování na „výskyt“ jsoucna je třeba vyjít z fenoménu příručního jsoucna a ontologické analýzy prostředků, ve kterých lze „poukazy“ najít v rozlišném smyslu. Takové poukazy nalézáme ve znacích. *Znaky* jsou prostředky, kterých specifický účel spočívá v ukazování. Mohou to být různé signály, milník, směrovky, vlajky a ostatní druhy značení, ale i určitý universální druh vztahování. Prostřední charakter znaku spočívá v *ukazování*.¹⁰¹ Znaky jednotlivých druhů nás kontaktují s příručními jsoucn, zpřístupňují nám je v souvislostech takovým způsobem, aby obstarávajícímu zacházení umožnily se v nich orientovat. Funkce „znaků“ spočívá v znápadňování příručního jsoucna za účelem zviditelnění našeho světa“.¹⁰²

Ukazování dává k dispozici celek prostředků jak přítomných, které již jsou při ruce, tak prostředky, které již sice jsou po ruce, ale pobytem dosud neodkryté. To, co je vzato za znak, se stává přístupné skrze svoji příručnost.¹⁰³ Stejně jako tmavé mraky předcházejí déšť. *Příručnost a nápadnost* znaků v každodenním zacházení zastírá nenápadnost příručních jsoucn, která máme každodenně při ruce, a na která znaky poukazují. Poukaz sám, je-li ontologickým základem pro znak, nesmí být vnímán jako znak, ani není ontickým určením příručního jsoucna, i když na něj poukazuje a ve svém základu i je. Jako poukazy lze uvést škodlivost, služebnost nebo použitelnost. To, k čemu něco může sloužit a pro co to lze použít, předznamenává vždy možnost konkrétního poukazu. *Bytí příručního jsoucna má formu poukazu* neboli odkazu a samo o sobě charakter odkázanosti. Přesto se tvorba znaků a poukazů neodehrává v řádu spekulací a plánovitosti. Jejich použití zůstává plně v režii „bytí ve světě“.¹⁰⁴

Podle Heideggera je bytí příručního jsoucna ontologicky svázáno se světem. Ve všem, co je po ruce, je vždy svět předchůdně anebo přímo odkryt. Ze světa je nám příruční jsoucno uvolněno ve svém bytí. Bytí příručního jsoucna má formu odkazu a charakter bytí příručního jsoucna je dostatečnost. *Dostatečnost* není ontická výpověď

¹⁰⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 96.

¹⁰¹ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 59.

¹⁰² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 101.

¹⁰³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 102.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 104.

o jsoucnu, ale ontologické upřesnění bytí tohoto jsoucna. Dostatečnost nám upřesňuje „k čemu“, nebo „nač“ může určité příruční jsoucno sloužit nebo na co „dostačuje“.¹⁰⁵ Sekera stačí na sekání, sekání dostačuje na přitesávání, přitesávání stačí na zabezpečení ochrany před nepohodou. Takovéto jednotlivé dostatečnosti pojmenováváme celek dostatečnosti.

Sama dostatečnost jako bytí příručního jsoucna se nám zjevuje na základně určité předchůdné odkrytosti, celku dostatečnosti, jež v sobě má určitý ontologický vztah ke světu. Pobyt se vždy od nějakého „kvůli čemu“ odkazuje k tomu, „s čím“ na to vystačí“, a na základě toho nechává vystupovat jsoucno jako příruční. *Pobyt si sám sobě předchůdně rozumí v určitém modu sebeodkazování, v kterém nechává předchůdně zjevovat jsoucno.* „To, v čem si toto sebeodkazování rozumí, jako to, do čeho nechává vystupovat jsoucno ve způsobu bytí dostatečnosti, je fenomén světa. A struktura toho, na co pobyt odkazuje, je to, co tvoří světskost světa.“¹⁰⁶

Heidegger tvrdí, že pobyt dopředu informuje své bytí ve světě o své existenci pomocí *významnosti*. „Významnost je to, co tvoří strukturu světa, totiž toho, v čem pobyt jako takový vždy jest“, s čím je dopředu již obeznámen a co jako vykládající předkládá za pomoci slov a řeči.¹⁰⁷ Významnost je těžko definovatelná vzájemná relace příručních jsoucen. *Jsoucno, které odkrýváme, se již ve svém jsoucnu nitrosvětsky nachází.* A teprve na základě světskosti světa je toto jsoucno možné zjevovat v jeho substanciálním stavu. Tato zjevená příruční jsoucna v poli jejich výskytovosti již můžeme určovat a poměřovat matematicky „funkcionálními pojmy“, jež jsou ontologicky možné jen ve vztahu k jednotlivým jsoucňům – jejich ontologické bytí má substanciální charakter.¹⁰⁸ Tuto kapitolu lze shrnout tak, že podle Heideggera nás jednotlivá jsoucna informují o své přítomnosti za pomoci jednotlivých znaků a rysů. Jejich přítomnost může být zakryta jejich každodenním používáním.

5. Prostor pobytu

V Heideggerově díle *Bytí a čas* hrají úvahy o prostorovosti pobytu určitou roli, proto je důležité je zmínit. Heidegger vymezuje prostorovost nitrosvětského jsoucna v ontologické souvislosti se světem v analýze tří postupných rovin prostorovosti, kterými jsou 1. Krajina jako základ smyslového vnímání pobytu, 2. prostorovost bytí ve

¹⁰⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 105.

¹⁰⁶ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 60.

¹⁰⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 109.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 111.

světě, jenž je Heideggerem přednesena přes jednotlivá příruční jsoučna a 3. zejména prostorovost pobytu.

5.1 Krajina

Prostor, v němž žijeme, konstruuje svět. Jak již víme, jedná se podle Heideggera o prostorovost příručního jsoučna jako toho, co je při ruce, jako toho, co se první zjevuje a také je nejbližší. Základní charakteristikou příručního jsoučna je *blízkost*.¹⁰⁹ To je předznamenáno v jeho příručnosti, která se nedefinuje vzdáleností nebo místem, ale bytostným umístěním jako je vhodnost, patřičnost, uspořádanost a přehlednost.¹¹⁰ Celek jednotlivých jsoucnů a celková struktura míst, v kterých jsoučna definujeme a umísťujeme, je *krajina*. Krajina musí být již známa předem, abychom v ní mohli vykazovat a umísťovat předměty našeho zájmu. Krajina se nevytváří společně s vyskytujícími se věcmi, nýbrž je vždy na jednotlivých místech po ruce.¹¹¹ Prostor, který je bytím ve světě pomocí jednotlivých jsoucnů odkrývá, je místem pařící k tomuto jsoučnu s patřičným umístěním do krajiny. Příruční jsoučno vystupuje skrz svět do našeho prostoru, je onticky dáno tím, že pobyt je ve svém bytí ve světě „prostorový“.¹¹²

5.2 Prostorovost „bytí ve světě“

Prostorovost pobytu není jeho umístění v jasně daném bodě světa. Jak bylo řečeno, Heidegger definuje prostorovost pobytu skrze jednotlivě vystupující nitrosvětská jsoučna, s nimiž při svém obstarávání v prostoru zacházíme, což vykazuje charaktery *oddálení* a *zaměření*. Oddálení definuje jako existenciál, který užíváme ve významu aktivním a tranzitním. Oddalování je většinou přibližování v rámci praktického pohledu, kdy si praktická jsoučna připravujeme a nasouváme do své blízkosti. Pobyt má „bytostnou tendenci k blízkosti“.¹¹³ *Věci, jež se nám jeví vzdálené, jsou nám díky technologiím a rychlosti blízké a stejně jako osoby nám bytostně blízké, mohou nám být vzdálené.* Trasa, která by pro svoji vzdálenost měla být blízká, může být pro svoji obtížnost vzdálená. Objektívni vzdálenosti nejsou ukryty ve fyzikálních vzdálenostech příručních jsoucnů. A proklamovaná objektivnost je zastřená a nejasná.¹¹⁴

Pobyt se drží vůči ostatním příručním jsoucnům v určitém oddálení, které se soustavně mění. Pobyt je prostorový ve způsobu odkrývání prostoru tak, že jednotlivá

¹⁰⁹ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 60.

¹¹⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 128.

¹¹¹ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 61.

¹¹² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 128.

¹¹³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 130.

¹¹⁴ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 62.

příruční jsoucna vztahuje v oddalování a zároveň v zaměřování. Tento znak je nám schován za bytostním „kam“ jakožto udání směru v krajině. Zaměřování stejně jako oddalování jsou vedeny praktickým pohledem obstarávání. K orientaci ve světě nepomůže pobytu cit pro rozdíl a stanovení stran a směrů, nýbrž orientace již v předem známém světě.¹¹⁵

5.3 Prostorovost pobytu

Praktické bytí pobytu ve světě je dle Heideggera prostorové. Samotný *prostor je předchůdně odkryt pobytu ve fenoménu krajiny*. Tuto soustavu příručních jsoucna vnitřně definujeme jako zaměřenou, oddálenou, a tedy umístěnou. Nitrosvětské jsoucno vystupuje do krajiny jako příruční jsoucno v celku dostatečnosti prostorové.¹¹⁶ Na jejím základě se příruční jsoucno stává určitelným co do formy, směru a polohy. Toto umístění nám následně umožňuje orientaci. Pobyt jakožto „praktické obstarávání světa“ může jen něco přemísťovat, odstraňovat a umísťovat, což je chápáno jako existenciál.¹¹⁷ „Prostor není v subjektu a svět není v prostoru.“¹¹⁸ Prostor se nenachází v člověku, ani člověk nevnímá svět jako by byl v prostoru, ale pobyt z hlediska ontologického je ve svém původním smyslu prostorový, a tudíž se v Heideggerově pojetí prostor zjevuje jako „a priori“, jako předchůdné zjevování prostoru v příručních jsoucna zjevených „ve světě“ našeho okolí.¹¹⁹

Pobyt se ve své každodennosti ke světu vztahuje, je jím pohlcen. Bytostná charakteristika pobytu je existenciální. Ve své každodennosti je pobyt existenciálně spojen s ostatními lidmi fenomény, které nazýváme *bytí sebou* (samobytí) a *spolubytí*.¹²⁰ S ostatními se setkáváme ve „světe našeho okolí“. Pobyt si sám sobě rozumí prvotně ze svého světa a spolupobyt druhých nejdříve vnímá z vystupujících příručních jsoucna pro ně určených a postupně v jejich bytí ve světě, které Heidegger nazývá „existenciální modus bytí“.¹²¹ Spolubytí je určení našeho vlastního pobytu, přičemž spolupobyt charakterizuje pobyt druhých. Náš vlastní pobyt má bytostnou strukturu spolubytí, vystupující pro druhé jako spolupobyt. „Svět uvolňuje k nitrosvětskému vystoupení nejen příruční jsoucno, nýbrž i pobyt, druhé v jejich spolupobytu.“¹²² Takto ustanovená světskost světa, v němž pobyt vždy již je, nám zjevuje jednotlivá příruční jsoucna

¹¹⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 134.

¹¹⁶ PAUER, J., *Architektura v horizontu úvah Martina Heideggera*. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 149.

¹¹⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 135.

¹¹⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 136.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 136.

¹²⁰ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 62.

¹²¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 146.

¹²² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 149.

jakožto obstarávané a s nimi se zjevuje spolupobyt druhých, kterým rozumí.¹²³ K pobytu přináleží ontická skladba určitého před-ontologického bytí. Jestliže pobyt rozumí něčemu takovému, jako je bytí, tak to, pomocí čeho tomuto jsoucnu rozumí a díky čemu jej vykládá, je čas.¹²⁴

6. Role časovosti

Čas vnímáme jako kritérium rozlišení různých regionů jsoucna či ve smyslu „být v čase“ k rozlišení různých oblastí bytí. Bytí jakožto centrální téma ontologie je dle Heideggera možné pochopit právě z času. Nikoli jen jsoucno jako jsoucno v čase ve svém časovém charakteru, ale ve všech svých variantách se díky času stane srozumitelné. Mezi fundamentální otázky ontologie lze proto zařadit i otázku temporality¹²⁵ bytí, neboť teprve v expozici temporality se podle Heideggera zjeví odpověď na otázku po smyslu bytí. Vzhledem k tomu, že bytí je uchopitelné jen v zorném úhlu času, musí být odpověď na otázku po bytí podána z dosavadní známé ontologie jako něco, k čemu náš pobyt bytostně náleží.¹²⁶

Tradiční řecká filosofie dodnes určuje pojmový aparát ontologie, který rozumí svému pobytu a bytí vůbec ze světa. Klasická ontologie propadla tradici, která nepřináší nové podněty.¹²⁷ Na dlouhé cestě od Platona přes Aristotela až po Hegelovu filosofii nebylo dle Heideggera bytí interpretováno správně – podle této tradice bylo bytí od času oproštěné a statické. Jedinou správnou cestu při hledání cesty k temporalitě bytí nachází Heidegger u Kanta, který podává bytí v souvislosti s časem. Kant vzal za základ své práce Descartovu ontologickou pozici a v souvislosti s bytím opět vrátil čas do subjektu. V Kantově filosofii však byla analýza času vedena tradičním „vulgárním porozuměním času“, což mu poté zabránilo tuto otázku rozpracovat ve vlastní struktuře. V díle *Kritika čistého rozumu* Kant podle Heideggera sice rozpracoval bytí v souvislosti s časem, ale pominul ontologii pobytu.¹²⁸

Jsoucno, které analyzujeme, jsme my. Bytnost tohoto jsoucna musí být porozuměna z jeho bytí. Heideggerovo porozumění bytí není časové z toho důvodu, že by člověk existoval v jasně vymezeném časovém úseku, ale že *člověk nezávisle na zkušenosti*

---

¹²³ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 62.

¹²⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 34.

¹²⁵ Temporalita bytí – původní z času určený (pocházející) smysl bytí. Poznámka VK.

¹²⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 36.

¹²⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 38.

¹²⁸ Tamtéž, s. 40.

časuje bytí tím, že o něm soudí. „Bytnost pobytu spočívá v jeho existenci.“¹²⁹ Existenci nelze zaměňovat s bytím nějaké věci vně rozumu. Pro toto užívá Heidegger pojem *výskyt*, který se vyznačuje svojí bytností. Proto je pojem existence v Heideggerově filosofii vyhrazen pro bytí člověka – jako pobyt.¹³⁰

Pobyt nelze spojovat s pojmem žádného výskytového jsoucná. Pobytu je vyhrazeno osobní zájmeno „Já“. Jsoucná, jemuž jde o jeho bytí samo, k němuž se vždy vztahuje, je pobyt sám. *Ontologicky lze pobytu nejlépe porozumět z existenciality jeho existence*. To neznámá, že bychom pobyt znázornili z nějaké ideje existence, ale že znázorníme základní rys tohoto jsoucná, který nazýváme *průměrnost*. Průměrná každodennost je pobytu nejbližší, ale při vysvětlování tohoto bytí nejvíce opomíjená. Jak již víme, pobyt ve své existenci vždy předchůdným způsobem rozumí svému vlastnímu bytí, je mu otevřen a tím rozumí i smyslu bytí vůbec. Existence jako taková je tedy dle Heideggera předchůdným způsobem již začleněna do celku bytí a tato vrženost zakládá jeho fakticitu.¹³¹

Čas pro Heideggera není strukturou v níž probíhají děje. Člověk je ve svém každodenním chování v „sebeředstihu“. U Heideggera má budoucnost pobytu významné postavení. Přesto budoucnost nelze oddělit od minulosti a přítomnosti. *Celistvost struktury času a časovosti* je proto zcela zásadní. Podle Heideggera se časovost „časí v každé extázi celá, to znamená, že v ekstatické jednotě každého úplného časení časovosti je založená celá struktura celku existence, fakticity a upadání, tj. jednota starosti“.¹³² Pro Heideggera je smyslem starosti *budoucnost, která se zároveň stává minulostí a vydává ze sebe přítomnost* – takováto časovost je pak smyslem existence každého člověka.

7. Základní struktura lidské existence

Jak již bylo řečeno, bytí pobytu má podle Heideggera bytostnou strukturu bytí ve světě, kde toto bytí představuje *existenciál*, což je moment, v němž se pobyt ve svém bytí k tomuto svému bytí vztahuje, není však kategorickým určením bytí výskytu v nějakém vyskytující se jsoucná. Být tedy znamená být ve světě, jelikož být bez světa (*Welt-los*)

---

¹²⁹ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 21.

¹³⁰ Tamtéž, s. 23.

¹³¹ ZÁTKA, V., Heideggerovo překonání karteziánské metafyziky subjektu v „*Sein und Zeit*“. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 102.

¹³² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 382.

nelze. Nakonec i sám pobyt se určitým způsobem vyskytuje ve světě a sám si ve svém bytí rozumí jako vyskytujícímu se ve světě.¹³³

Bytí ve světě je vzájemný vztah bytí člověka jako pobytu s okolním světem, jež je spojeno s setkáváním s jinými jsoucnými. Předpokladem pro setkávání s jinými jsoucnými a jednání s nimi je otevřenost člověka k poznání. Zmíněná otevřenost se dle Heideggera děje v rovině ontologicky označené jako „rozpoložení“, které je onticky známé jako „nálada“ či „naladěnost“, jež je jednou z nezákladnějších rovin pobytu. Pobyt je vždy již určitým způsobem *naladěn* s určitou náladou, která se může kazit a měnit. Nálada činí zjevným to, jak nám je a jak se máme.¹³⁴ „V naladěnosti je pobyt vždy již náladou odemčen jako ‚to‘ jsoucné, jemuž je pobyt ve svém bytí vydán jako tomu bytí, jímž má ve svém existování být“,¹³⁵ přičemž odemčen neznamená poznán. Pobyt svým vědomím a vůlí zvládá svoji náladu vždy z nějaké jiné nálady, ale to neznamená, že bychom náladu měli popřít jako něco méněcenného. *Rozpoložení* je existenciálním způsobem „bytí v“, v němž se světu ukazuje a zároveň se jím nechává ovlivňovat.¹³⁶

Nálada není fenomén omezený jen na subjekt a jeho žití, nýbrž je to způsob otevřenosti, skrze nějž je nám svět nejrůznějšími způsoby zpřístupněn jako hrozný, útěšný, příjemný nebo vzrušující.¹³⁷ V naladěnosti nerozumíme nejen světu, ale i sobě. Soběporozumění obsažené v náladě není vnitřní vnímání nějakého prožívání, je to porozumění praktické, jež patří k výkonům našich životních úkonů. Porozumění sobě je porozuměním bylosti, která je již do světa umístěna.¹³⁸ K Heideggerově analýze „bytí ve světě“ patří vyjasnění „bytí v“, to znamená těch konstitutivních momentů, které zpřístupňují pobyt jako otevřenost, což jsou rozumění a řeč.“¹³⁹

7.1 Rozumění

Významnou strukturou lidské existence je podle Heideggera „rozumění“, čili základní modus bytí „pobytu“ jako moci být. Pobyt je vždy tím, čím může, není výskytovým jsoucnem, které něco může, ale „primárně je bytím možnosti“,¹⁴⁰ tak jak je v jeho možnostech. „Možnost jako modální kategorie výskytového jsoucného znamená, že něco

---

¹³³ PEŠEK, J. Cesty ke světu ve filosofii Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 18.

¹³⁴ PATOČKA, J., *Úvod do fenomenologické filosofie*, s. 116.

¹³⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 161.

¹³⁶ Tamtéž, s. 166.

¹³⁷ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 65.

¹³⁸ PATOČKA, J., *Úvod do fenomenologické filosofie*, s. 116.

¹³⁹ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 64.

¹⁴⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 170.

ještě není skutečné a nikdy není nutné.¹⁴¹ *Možnost* jako existenciál je poslední pozitivní existenciální určení pobytu. Pobyt se vždy nalézá v nějakém rozpoložení. Pobyt je sobě samému bytí možností, možnost být svobodou pro své „moci být“, spočívá existenciálně v rozumění.

„Rozumění je existenciální bytí vlastního ‚moci být‘ pobytu samého a to tak, že toto bytí na sobě samém odemyká, jak na tom se sebou je.“¹⁴² *Rozumění se ve všech svých bytostných dimenzích pohybuje vždy v možnostech.* Rozumění má samo existenciální strukturu, kterou nazýváme rozvrh, jakožto existenciální strukturu bytí prostoru pro faktické „moci být“. *Rozvrhování* není zaujímání postojů k plánům člověka, dle kterých pobyt plánuje své bytí, ale je rozvrhující. Rozvrhování je způsob bytí pobytu, „v němž pobyt jest svými možnostmi jako možnostmi.“ Bytí našeho „tu“ je určeno rozuměním s jeho charakterem rozvrhu, „že jest tím, čím se stává“.¹⁴³ „Ale kým ty jsi? Tím, kým se rozvrhuješ – kým se stáváš.“¹⁴⁴ Podle W. Blattera se pobyt vždy již svojí existencí obrátil k jedné možnosti rozumění. Člověk si uvědomuje své možnosti, zjišťuje, čeho je schopen a co může.¹⁴⁵

Pobyt podle Heideggera rozvrhuje své bytí jako možnosti, které zpětně působí na pobyt.¹⁴⁶ Heidegger podává diferencovanou analýzu rozumění jako výkladu a rozumění jako výpovědi. Ve *výkladu* si rozumění osvojuje rozuměním to, čemu rozumí. Výklad je pevně spojen s „rozuměním“. Výklad rozpracovává možnosti, jež rozumění rozvrhlo. Výklad nám v praktickém ohledu vyspecifikuje jednotlivá příruční jsoucna „je k tomu a tomu“.¹⁴⁷ „Zprostředkující funkce výkladu tkví v tom, poskytnout prostředky nutné k rozumění“.¹⁴⁸ Výklad předkládá porozumění příručním jsoucnům našeho okolí a v praktickém ohledu nám oznamuje, že je vidí „jako“ to a to. Prosté vidění příručního jsoucna je samo o sobě *rozumějící a vykládající*. Není to tak, že by „výklad“ stanovoval význam jednotlivých výskytových jsoucen, ale zvýrazňuje dostatečnost nitrosvětského jsoucna, které je předobrazeno v našem rozumění světu,¹⁴⁹ v určitém „předvídaní“. To, čemu pobyt rozumí a je mu přístupné, může analyzovat nějakou určující výpovědí.

---

¹⁴¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 171.

¹⁴² Tamtéž, s. 172.

¹⁴³ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 66.

¹⁴⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 173. Poznámka pod čarou.

¹⁴⁵ BLATTER, W., *Existence and Self – Understanding in Being and Time*, s. 105 – 106.

¹⁴⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 176.

¹⁴⁷ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 67.

¹⁴⁸ GRONDIN, J., *Úvod do hermeneutiky*, s. 125.

¹⁴⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 177.

„Výpovědi“ rozlišujeme na tři významy. Výpověď je zejména ve svém původním smyslu *ukazování*. Další z významů výpovědi je *predikace*, která je pevně spojena s ukazováním. „Každá predikace je tím, čím je, jedině jako ukazování.“¹⁵⁰ A v neposlední řadě výpověď znamená *sdělení* vyjádření. Sdělení je pevně spojeno s předchozími významy. „Nechává druhého spoluvídit to, co je určováním ukázáno“,¹⁵¹ sdílí předmět zájmu spolu s ostatními pobytí. A takto sdílené jsoucno může být dále předáváno, aniž by předmět zájmu byl ještě v dosahu. Sloučíme-li všechny tři analyzované významy v jeden celek, „jednotný pohled na celý fenomén“, zní definice výpovědi takto: „Výpověď je sdělující a určující ukazování.“¹⁵²

7.2 Řeč

Jako jeden z významů výpovědi určuje Heidegger sdělení nebo vyjádření, což vede přímo k pojům „mluvení“ a „jazyk“. Jazyk je považován za druh komunikace, který má za cíl výměnu názorů a dohodu. Ale jazyk podle Heideggera není primárně slyšitelný výraz sdělovaného a zamýšleného. Jazyk nám přináší to, co je poprvé. Tam kde neexistuje žádný jazyk, neexistuje žádná otevřenost toho, co je. *Jazyk* není jenom systém značek s kódem v myslích uživatelů, je to *všudypřítomné a naprosto rozhodující prostředí, v němž se otvírá a udržuje společný horizont*, uvnitř kterého je možné pochopit, společný svět smyslu věcí navzájem. „Pouze tam kde je jazyk, je svět“.¹⁵³ Heidegger tvrdí: „Existenciálně-ontologický fundament jazyka je řeč.“¹⁵⁴

Řeč lze podle Heideggera existenciálně zařadit do stejné roviny jako rozpoložení a rozumění.¹⁵⁵ Řeč je jedním ze základních pilířů výkladu a výpovědi a její vyslovená forma je jazyk. S vysloveným mluvením jsou pevně spojeny „řeč a jazyk“ a také „naslouchání a mlčení“. „Jako existenciální struktura odemčenosti pobytu je řeč konstitutivní pro existenci.“¹⁵⁶ V každé řeči je vždy něco vyřčeno, za pomoci řeči řečeno a poté *v řečeném se řeč sděluje*, kde cílem našeho sdělení je oslovený spolupobyt ve svém spolubytí. Každá řeč má charakter „sebevyslovování“ s tím, že za pomoci řeči dává „bytí ve“ najevo své rozpoložení ve své intonaci, tempu řeči či způsobu mluvení.¹⁵⁷ Řeč předává zřejmé i skryté, kterých význam není daný za pomocí jednotlivých slov zformulovaných do vět. Řeč především uvádí do otevřenosti jsoucno

¹⁵⁰ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 29.

¹⁵¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 183.

¹⁵² Tamtéž, s. 184.

¹⁵³ CLARK, T., *Martin Heidegger*, s. 72–73.

¹⁵⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 188.

¹⁵⁵ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 69.

¹⁵⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 189.

¹⁵⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 190.

jako jsoucí. Jsoucnost se dostává ke slovu, vyjevuje se tím, že ho řeč nejdříve poměruje.¹⁵⁸ Řeč zachycuje konkrétní svět, ale používá se na to, aby vyjádřila svět v celku. *Pobyt přebývá v řeči, v které se svět otvírá.* Řeč má své místo v pobytu, tedy v něčem, co nemá ontologickou povahu věci, výskytu, nýbrž povahu bytí ve světě.¹⁵⁹

Pro mluvení je konstitutivní *naslouchání*. Stejně jako k mluvení přináležejí řeč, je akustické vnímání spojeno v naslouchání. Naslouchat znamená otevřít se pro ostatní spolu-pobyty „jako naslouchání hlasu přítele“, jelikož výsadou pobytu je „naslouchat“ a s tím spojené rozumět a slyšet.¹⁶⁰ Na počátku každého naslouchání slyšíme jen tok nesrozumitelných slov bez akustické podoby vysloveného, jen sledujeme, jakým způsobem mluvčí promlouvá, sledujeme jeho dikci. „Rovněž to, co je řečeno v odpověď, vychází zprvu přímo z rozumění tomu, o čem je řeč, kdežto o čem je již ‚sdíleno‘ ve spolubytí.“¹⁶¹ Možnost slyšet vychází z existenciální možnosti mluvit a naslouchat.¹⁶² Pobyt má existenciální možnost mlčení, v případě, že chce pobyt mlčet, musí mít co říct, „to znamená vládnout autentickou a bohatou odemčeností sebe sama“.¹⁶³ Po mlčení pobyt s plnou vážností promluví a umlčí řeči. V mlčení jakožto modu mluvení se zjevuje ryzí možnost naslouchání a „průzračné bytí spolu“.¹⁶⁴

Řeč jako výsostný fenomén pobytu promlouvá slovem, je vždy již vyslovena, je jazykem. Výslovnost se vyznačuje určitým porozuměním světu pobytu, stejně jako pobytu druhých.¹⁶⁵ Řeč je sdílení, které je vyslovené, ale nemusí být vždy pochopené. Vždy nemusíme rozumět jsoucnu, o kterém se mluví, ale vždy posloucháme „řečené jako takové“. Výklad řeči vychází z pobytu. Řečené je vždy chápáno jako odkrývající a něco sdělující.¹⁶⁶ „Pobyt, který žije v řečech je jako bytí ve světě odříznut od primárního a původně-pravého bytostného sepětí se světem, spolupobytem i s ‚bytím v‘.“¹⁶⁷ Všechny zmíněné momenty ustanovují základní rysy lidské existence – její souřadnice a odkazovací souvislosti nazývá Heidegger „existenciály“.

---

¹⁵⁸ PAUER, J., *Architektura v horizontu úvah Martina Heideggera*. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 145.

¹⁵⁹ PATOČKA, J., *Úvod do fenomenologické filosofie*, s. 121.

¹⁶⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 191.

¹⁶¹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 192.

¹⁶² GRONDIN, J., *Úvod do hermeneutiky*, s. 123.

¹⁶³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 193.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 193.

¹⁶⁵ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 69.

¹⁶⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 197.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 198.

8. Existenciály

Podle Heideggera jsou nám existenciály důvěrně známé, tak známé, že bychom na ně mohli přijít sami. Jsou to *konstitutivní fenomény naší existence*, vždy již všude přítomné a zakládající. Ovšem tato důvěrná známost není samozřejmostí.¹⁶⁸ Existenciálů máme desítky. Heidegger jich rozpracovává několik, které mají významný vztah k existenci pobytu, a to především starost (*Sorge*), úzkost (*Angst*) a zapomenutost (*Vergessenheit*).

V díle *Bytí a čas* je uveden pohled na existenciály z hlediska empirických věd. Heidegger se však staví proti takovému empirickému chápání existenciálů a považuje za nutné chápat je *transcendentálně*, přestože „Já“-člověk jsem hybatelem. Pozice existenciální analytiky pobytu je před všemi empirickými vědami, kam patří psychologie, antropologie a biologie.¹⁶⁹

V tradiční antropologii je člověk vnímán jako rozumná živá bytost, avšak jeho bytí je chápáno ve smyslu výskytu nikoliv pobytu. Z hlediska teologického je člověk podáván jako něco, co samo sebe překračuje a je více než jen rozumná bytost. Heidegger cituje Calvina z jeho díla *Institutio*: „Prvotní stav člověka se zaskvěl těmito překrásnými dary jako je rozum, porozumění, rozvaha a soudnost, které mu mají stačit nejen ke správě života pozemského, ale i k tomu, aby jej s jejich pomocí mohl pokračovat až k Bohu a věčné blaženosti.“¹⁷⁰ V tradiční antropologii vystavěné na řecké ontologii zastínilo určování jsoucná „člověk“ jeho bytí. Bytí člověka je chápáno jako samozřejmé a podáváno tak jako výskyt ostatních Bohem stvořených věcí.

Stejně tak shledává Heidegger chybějící ontologický základ u psychologie i obecné biologie. Biologii lze chápat jako vědu o životě a o pobytu člověka. Biologie nám prezentuje život způsobem zvláštní formy bytí, jenž je bytostně přístupná pouze z pobytu. Ontologie života nám ozřejmuje, jak a co musí být a mohlo být něco takového jako „pouhý“ život. Život není ani pobyt ani výskyt, pobyt nelze ontologicky vysvětlit tak, že ho prezentujeme jako život.¹⁷¹ Jak bylo předneseno, Heidegger se vyhrazuje proti představám empirických věd, přesto že existenciály jsou ve vztahu k empirickým individuím, jako starost nebo obava.

Interpret W. Biemel definuje tři základní rysy pobytu: 1. *existencialitu pobytu*, která se uskutečňuje v jeho moci být, 2. *fakticitu pobytu*, v které je pobyt určen již tím do čeho

¹⁶⁸ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 69 – 70.

¹⁶⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 63.

¹⁷⁰ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 67.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 68.

byl vržen a 3. *upadlost pobytu*, jež je prezentována z hlediska toho, čím právě pobyt není. Všechny tyto rysy jsou shrnuty ve starosti. „Má-li být interpretace bytí pobytu jako fundament pro vypracování základní ontologické otázky původní, pak musíme napřed odhalit bytí pobytu v jeho maximální autenticitě a celosti.“¹⁷² Právě starost pak dle Heideggera vystihuje jednotu již zmiňovaných rovin lidské existence.

9. Starost

Vzhledem k tomu, že podle Heideggera dosavadní ontologie pojímala bytí ve smyslu „výskytu“, jednotlivých jsoucen v reálném světě a bytí pobytu nebylo ontologicky určeno, je třeba zdůraznit ontologickou souvislost mezi starostí, světskostí světa, jeho příručností a realitou. Jsoucno je nezávislé na „zkušenosti, znalosti a pojetí, kterým je odemykáno, odkrýváno a určováno“.¹⁷³ Jak víme, k ontologické struktuře pobytu přináležejí bytí a pobyt je sám sobě v bytí otevřen. „Úzkost jako bytostná možnost pobytu skýtá s pobytím samým, jenž je v ní odemčen, fenomenální půdu pro explicitní uchopení původní celosti bytí pobytu.“¹⁷⁴ Bytí pobytu se pak zjevuje jako starost. Heidegger se vymezuje oproti fenoménům, se kterými by mohla být starost ztotožňována. Těmito fenomény jsou vůle, přání, sklon a pud. Z těchto fenoménů však nelze starost odvozovat, neboť oni sami jsou již ve starosti obsaženy.¹⁷⁵

9.1 Úzkost

Podle Heideggera je úzkost ontologicky blízká strachu. Většinou od sebe nerozlišujeme oba fenomény v jejich jemných nuancích. Úzkostí bývá nazýváno to, co je strachem, a strachem to, co je úzkostí. To, z čeho máme *strach*, je vždy nitrosvětské z okolí, krajiny či blízkosti škodlivého jsoucna. To, před čím pobyt uhýbá, nás musí určitým způsobem ohrožovat. Ohrožování, které jediné může být „strašné“ pochází pokaždé z nitrosvětského jsoucna. „To, z čeho je nám úzko, je bytí ve světě jako takovém.“¹⁷⁶ To, z čeho máme *úzkost*, není žádné nitrosvětské jsoucno, nemá to charakter určitosti a škodlivosti, je to zcela neurčité a nehmotné. To, z čeho je nám úzko, je charakteristické svým „nikde“. „To, z čeho je nám úzko, je svět jako takový.“¹⁷⁷ To, co vyvolává úzkost, nelze podle Heideggera definovat žádným konkrétním jsoucnem, „není to nic a není to nikde“.¹⁷⁸ To znamená, že to, z čeho je úzkosti úzko, je bytí ve

---

¹⁷² BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 70.

¹⁷³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 212.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 211.

¹⁷⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 211.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 214.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 214.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 215.

světě, samo. V úzkosti je vnímáno ohrožení člověka jako nejasné a nespecifikované, to, o co úzkosti jde, je samo „bytí ve světě“. V úzkosti pobyt nerozumí světu, pobytu se hroučí nitrosvětská jsoucná jeho okolí. Úzkost osamocuje pobyt a zjevuje pobyt jako „bytí možnosti“ ze svého pobytu. Úzkost k nám může přistoupit v nejběžnějších situacích a projeví se člověku určitou *tísnivou nehostinností*, kterou pobyt vyhodnotí jako ohrožení vystupující z pobytu samého. „Úzkost je jako rozpoložení určitý způsob ‚bytí ve světě‘ to, z čeho je nám úzko, je vržené bytí ve světě.“¹⁷⁹

9.2 Starost pobytu

Jak již bylo řečeno, bytí pobytu ve světě je primárně starost. Za vyřizujícím obstaráváním předmětu světa stojí dle Heideggera fundamentální starost pohybu, starost o sebe sama. Pobyt se vyznačuje tím, že mu o jeho bytí jde, a to o bytí samo a jeho moci být ve světě. *Obstarávající způsob bytí* našeho rozumění má existenciální kořeny ve *starání pobytu o sebe sama*. Více či méně nevědomou osou lidského rozumění je proto právě starost.¹⁸⁰ Interpret J. Pešek tvrdí, že existenciál starosti je důležitým ontologickým společným jmenovatelem pobytu jako rozvrhujícího bytí ve světě a zároveň pobytu a fakticity samotného pobývání jako výskytu pobytu této nitrosvětskosti.¹⁸¹ Starost není žádné izolované chování „Já k sobě samému“. Starost jako původní strukturální celek je již obsažen v každém chování a situaci pobytu, je v předstihu před sebou vždy již ve světě jakožto bytí u nitrosvětsky vystupujícího jsoucná, tudíž pobytu jde vždy o jeho bytí.¹⁸²

Povahu pobytu tedy Heidegger charakterizuje jako starost o své bytí, která se nejčastěji projevuje jako každodenní obstarávání našich existenciálních potřeb k životu.¹⁸³ Existence je jistý způsob pobytu, který je otevřen pro otevřenost bytí, kterou je schopný vystát a vydržet. Člověk je jediné jsoucné „jehož bytí se z hlediska bytí vyznačuje ve svém bytí otevřeným setrváním ve skrytosti bytí“.¹⁸⁴ Existenciální bytnost člověka je základem pro to, aby si člověk mohl představit jsoucné jako takové a mít vědomí o takové představě. Přitom existenciální bytí pobytu v jeho celistvosti a každodennosti je bytí pobytu mezi zrozením a smrtí. „Původním ontologickým

---

¹⁷⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 220.

¹⁸⁰ GORDIN, J., *Úvod do hermeneutiky*, s. 124.

¹⁸¹ PEŠEK, J. Cesty ke světu ve filosofii Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 19.

¹⁸² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 222.

¹⁸³ Tamtéž, s. 221.

¹⁸⁴ HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika?*, s. 23.

základem existencialisty je časovost“, z níž lze existenci pobytu vyvodit a učinit ho existenciálně srozumitelným.¹⁸⁵

10. Bytí ke konci

Jak již bylo několikrát zdůrazněno, k základním charakteristikám pobytu přináleží porozumění bytí pobytu, kdy pobyt vždy existuje kvůli sobě samému, což je primárním znakem starosti. Ve své existenci a autenticitě ukrývá pobyt možnost volby a směřování být něčím, čímž nám pobyt předkládá svojí stálou neuzavřenost. V případě, že dojde k odstranění této *neukončenosti*, dojde k zániku bytí ve světě, který je provázen jeho smrtí.¹⁸⁶ „Určíme-li smrt jako konec pobytu, to znamená bytí ve světě, není tím onticky nijak rozhodnuto o tom, zda po smrti je možné ještě jiné, vyšší nebo nižší bytí, zda pobyt žije dál, či dokonce přetrvává a je nesmrtelný.“¹⁸⁷

Heidegger interpretuje smrt jako „bytí ke konci“, jako bytostnou možnost, kterou musí každý pobyt převzít sám.¹⁸⁸ Smrt navozuje možnost „moci již nebýt“. *Smrt je možnost naprosté nemožnosti pobytu*. Smrt je „nejvlastnější, bezvztahná a nepředstízná možnost“, kterou si pobyt nevytvořil, ale do které byl vhozen na počátku své existence.¹⁸⁹ Tato nutnost je mu zpočátku skryta, a teprve později zjevena v jeho úzkosti ze smrti. V té chvíli si pobyt uvědomuje svoje bytí ke svému konci.¹⁹⁰ „Se smrtí se setkáváme jako se známou nitrosvětsky nastávající událostí“, s níž se setkáváme v dennodenním kontaktu s umíráním, našich blízkých i nám vzdálených. Přesto je smrt doprovázená tichou a nevyslovenou myšlenkou, schovanou ve vnitřním hlasu pobytu, který říká: „umřít se jednou musí, ale zatím se nás to netýká“.¹⁹¹

Umírání je zastřeno něčím, co sice pobyt potkává, ale bytostně se ho netýká. Pobyt se schovává a uhýbá před smrtí, stejně jako bližní při kontaktu se smrtí umírajícího utěšují a namlouvají mu, že smrti ujde a pokojně se vrátí do obstarávaného světa. Takovéto utěšování není určeno jen „umírajícímu, ale i utěšovanému“.¹⁹² V pokorném „umřít se musí“ je skryto každodenní bytí ke smrti, které se pokoušíme zakrýt, oddálit a nepersonifikovat. Přesto, že umírání a smrt jsou nám bytostně dané, schováme je za

¹⁸⁵ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 264.

¹⁸⁶ HOFFMAN, P. Dasein and „Its“ Time. In: DREYFUS, H., WRATHALL, M., *A Companion to Heidegger*, s. 327.

¹⁸⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 277.

¹⁸⁸ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 71.

¹⁸⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 280.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 281.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 283.

¹⁹² DREYFUS, H., WRATHALL, M., *Martin Heidegger: An Introduction to His Thought Work and Life*. In: DREYFUS, H., WRATHALL, M., *A Companion to Heidegger*, s. 8.

„ono se“ nás to netýká a zakrýváme je za předstíranou lhostejnost našeho bytí ke smrti. Ve vnitřní úzkosti, která vystupuje jako strach, je smrt pobytem zastírána s předstíranou a společensky vhodnou lhostejností k svému bytí před smrtí.¹⁹³

Podle interpretace J. Patočky se tímto způsobem zakrývá to, co je našemu bytí ke smrti nejvlastnější, totiž že smrt je možná každým okamžikem. Tím si pobyt vytváří ulitu nad neurčitostí smrti, která postihuje i jistotu. Pobyt ví o každodenním bytí ke smrti a ví a je si vědom toho, že směřuje ke konci, což však s nerušenou předstíranou lhostejností přehlíží.¹⁹⁴ Smrt není v Heideggrově pojetí neveselou událostí, na konci života pobytu, ale spíše stav, v němž se člověk ocitne.¹⁹⁵ Smrt je jistá a přitom neurčitá, smrt jako konec pobytu je nejvlastnější, bezvztahná, jistá a jako taková neurčitá, nepředstírná možnost pobytu k jeho konci, která je ukotvena ve starosti.

10.1 Smrt jako konec bytí pobytu

Pobyt je ve své každodennosti provázen starostí a obavou o svojí konečnost. Tato obava je ukotvena v „bytí ke smrti“, které je provázeno každodenním neautentickým uhýbáním před smrtí.¹⁹⁶ Smrt jakožto možnost není žádné výskytové ani příruční jsoucní, ale nejvlastnější možnost bytí pobytu. Smrt jako možnost není pro pobyt něčím, co by měl uskutečnit, ani ničím, čím by sám mohl být jako skutečný. „Je to možnost nemožnosti jakéhokoliv vztahování se k jakémukoliv existování.“¹⁹⁷ *V bytí ke smrti se pobyt ukazuje sobě samému ve své nejzazší možnosti, což je možnost vlastní autentické existence.* Bytí ke smrti je bytostně úzkost, kterou pobyt mění ve zbabělý strach, který překonává, prozrazujíc tak právě svou zbabělost vůči úzkosti. Přičemž se pobyt ukazuje nejzazší, možnost svobody, a to možnost volby svého konce a své existence, možnost vzdát se sebe sama.¹⁹⁸ V smrti nalézáme konec pobytu.

11. Dějiny a porozumění jim

Ve všech vědách o dějinách a přírodě se vyskytuje časový faktor, s nímž pobyt v každém pojetí své dějinnosti počítá a podle něhož se řídí. Reálný pobyt počítá s časem, aniž by existenciálně rozuměl časovosti. S časem se pobyt setkává jak ve vztahu k dějinám, tak k přírodě, kde jsou skrze čas určovány jednotlivé procesy.¹⁹⁹

Podle interpretace L. Benyovszkého *je bytí určeno časem a čas je určen bytím*, což se

¹⁹³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 284.

¹⁹⁴ PATOČKA, J., *Úvod do fenomenologické filosofie*, s. 139.

¹⁹⁵ BLATTER W., *Existence and Self – Understanding in Being and Time*, s. 108.

¹⁹⁶ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 72.

¹⁹⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 292.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 295.

¹⁹⁹ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 438.

u těchto „konstitutiv“²⁰⁰ podává právě tím, že bytí značí stálost a čas značí stálost pomíjení.²⁰¹ Každodenní pobyt, který vnímá svůj čas, ho nachází na nitrosvětsky vystupujících jsoucnech a rozumí mu jako vyskytujícímu se jsoucnu,²⁰² u kterého si není jist jeho objektivností či subjektivností.²⁰³ Když při používání hodinek zjišťujeme, kolik je hodin, říkáme teď je tolik a tolik, nebo mám či nemám čas. Čas představuje nekonečnou, pomíjivou a nezvratnou řadu teď, která se nedá zadržet. Čas se pobytu ukazuje jako přítomnost. Patří ke každodennímu způsobu bytí pobytu a porozumění bytí vůbec. Z časovosti pobytu a jeho *časení* lze pochopit čas okolního světa.²⁰⁴

V. Pešek ve své přednášce tvrdí, že *bytí samo je časově strukturováno a je vlastně tímto časem samotným*. Průměrná, nenápadná dennodenní existence pobytu má zcela specifický charakter a nelze ji chápat jako určitou součást obecného biologického času života.²⁰⁵ Existence pobytu je ohraničena mezníky narození a smrti. Pobyt den ze dne žije *v každodennosti*, prostřednictvím níž Heidegger přenáší pohled na pobyt v modu časovosti, v němž se pobyt zdržuje po dobu svého života. Symbióza s druhými většinou znamená způsob „bytí spolu“, jímž se pobyt ne vždy, ale zpravidla každému jeví. Ke každodennosti pobytu přináší žití a prezentace postojů, uspokojení nalezené ve zvyku, i když přináší občas věci protivné a obtížné. Pro jednotvárnost skrytou v každodennosti je odměnou to, co den zrovna přinese. Každodennost je jeden ze způsobů, jak být, přesto „pobyt může každodenností tupě trpět, v její tuposti se utápět nebo se jí vyhýbat tím, že místo rozptýlenosti v obstarávaných záležitostech hledá rozptýlení nová“.²⁰⁶ Existence občas nad každodenností vítězí, ale nikdy jí nemůže odstranit nebo převzít nad ní vládu. V každodennosti nalézáme interpretaci časovosti s jeho časovým rozpořením pobytu skrytého za jednotvárností zvyku.²⁰⁷

Podle Heideggera není existence pobytu jako řada vyskytujících se prožitků, které se postupně zjevují a mizí, ani to, že pobyt je jen jsoucno, které je skutečné jen v jednom bodě časové osy života ohraničené narozením a smrtí. Zrození není nikdy minulé, ve smyslu toho, že se již nevyskytuje, stejně jako smrt nelze uvozovat představou něčeho, co ještě není. „Fakticky vzato pobyt existuje jako zrozenec a jako zrozenec umírá ve

²⁰⁰ Konstitutiv – charakter, entita, to co je, něco existujícího bytí jen jako abstrakce. Poznámka VK.

²⁰¹ BENOVSZKY, L., *Náhlost Myšlení bytí z času*, s. 97.

²⁰² HEIDEGGER, M., *Co je metafyzika*, s. 27.

²⁰³ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 438.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 448.

²⁰⁵ ZÁTKA, V., Heideggerovo překonání karteziánské metafyziky subjektu v „*Sein und Zeit*“. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 100.

²⁰⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 404.

²⁰⁷ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 403–405.

smyslu bytí ke smrti.²⁰⁸ Pro pobyt není primární minulé, nýbrž *předbívání* do ještě nejsoucícího, které přesto již ke mně patří jako moje smrt. Jenom proto, že pobyt umí předbíhat, a je tedy budoucí, může se tedy vracet k bylému (nikoliv minulému) a tak své bytí nepozbýt, nýbrž podržet.²⁰⁹

Již bylo řečeno, že Heidegger rozlišuje „bylé bytí“ a „minulé bytí“. Připomeňme, že minulé je výraz, který se hodí na nepobytové jsoucí. Existující není minulý, nýbrž bylý. V bylém vězí „ještě bytovat, tedy být“. „Fakticita jako základní moment struktury pobytu je možná jen proto, že pobyt, když časuje, nenechává svou bylost za sebou, nýbrž jí je.“²¹⁰ Podle interpretace L. Benyovszkého se „bylost významově konstituuje jako oddálená (*Ab-wesende*) vůči přítomnosti (*An-wesen*) v dotyku s budoucností (*Zukunft*)“.²¹¹ Jakožto oddálená, je bylost s budoucností identická, obsahově se však od ní vzdaluje, a dovršuje tak svůj svébytný význam současně se vstupem přítomnosti do samostatného významu. Proto lze nalézt souvislost v předběhovém bytí ke smrti, samotném zrozením a smrtí. *Jakožto starost je pobyt ono mezi*. Celá souvislost existence života a dění pobytu začíná v horizontu časové skladby starosti. Za pomoci odкрыtí struktury dění a existenciálně časové podmínky její možnosti získáme podle Heideggera „ontologické porozumění dějinnosti lidského pobytu“.²¹²

Interpret V. Zátka v příspěvku věnovaném Heideggerovu dílu *Bytí a čas* konstatuje, že dějiny patří k bytí pobytu, a toto bytí je zakotveno v časovosti. Smysl dějin se může ukazovat jen na základě toho, že dějiny jsou svou ontologickou strukturou zakořeněny v dějinnosti pobytu.²¹³ Sám Heidegger pak konstatuje, že „dějiny jsou specifické dění existujícího pobytu, které se odehrává v čase, a to tak, že to, co je ve spolubytí minulé a zároveň tradované a nadále působící, je dějinami v silném smyslu“.²¹⁴ Za dějinné se považuje to, co je tradováno jako takové, ať už je historicky poznáno, nebo je přijímáno jako něco samozřejmého a jeho původ zůstává skryt. *Pobyt je primárně dějinný zasazený do dějinných souvislostí patřících do světa*.

Dějiny jsou spojeny s bývalostí, na kterou navazuje přítomnost a budoucnost.²¹⁵ Tyto tři časové periody jsou součástí časovosti. Dějinným není jen pobyt,

---

²⁰⁸ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 408.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 408.

²¹⁰ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 72.

²¹¹ BENYOVSZKY, L., *Náhlost Myšlení bytí z času*, s. 83.

²¹² HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 408.

²¹³ ZÁTKA, V., Heideggerovo překonání karteziánské metafyziky subjektu v „*Sein und Zeit*“.

In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 101.

²¹⁴ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 413.

²¹⁵ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 77.

ale i nitrosvětsky vystupující jsoucno „a to nejen příruční prostředky, v nejširším smyslu, nýbrž i příroda tvořící svět našeho okolí jakožto dějinná půda“.²¹⁶ Podle Heideggera je pobyt důležitá součást ve skládance světových dějin, je primárním subjektem, s nímž jsou spojeny dějinné události. Každý pobyt má vždy svoje dějiny, jelikož je konstituován dějinností, jejímž základem je *časovost jakožto autentické bytí ke smrti*. Pobyt je svobodný vzhledem ke své vlastní konečnosti, která je ukryta v aktu volby, může převzít bezmoc „zůstavenosti sobě samému a získat pohled na náhody odemčené situace“ na svůj osud.²¹⁷ Jen autentická časovost, která je zároveň konečná, umožňuje něco takového jako osud, to znamená autentickou dějinnost. Základem dějinnosti je tedy podle Heideggera časovost pobytu jakožto konečného subjektu, a tato časovost je základní podmínkou možnosti jeho dějinné existence.²¹⁸

---

²¹⁶ HEIDEGGER, M., *Bytí a čas*, s. 415.

²¹⁷ Tamtéž, s. 418.

²¹⁸ ZÁTKA, V., Heideggerovo překonání karteziánské metafyziky subjektu v „*Sein und Zeit*“.
In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 100.

12. Závěr

Ve své bakalářské práci, jejímž cílem byl výklad Heideggerovy koncepce porozumění smyslu bytí, jsem došel k následujícím závěrům. Tuto zásadní ontologickou otázku rozpracoval Martin Heidegger zejména ve svém raném spise *Bytí a čas*. Jak uvádí W. Biemel ve své monografické práci *Martin Heidegger*, „číst toto dílo není těžké, Heidegger mluví zřetelnou řečí, je-li člověk ochoten jí naslouchat“.²¹⁹ Těžší je ovšem pochopit toto dílo v každé etapě Heideggerových analýz, natož pak Heideggerovu koncepci bytí v její celistvosti. Heidegger sám na konci svého života připsal na chystané vydání svých souborných spisů tento výrok: „Wege – nicht Werke“, což lze přeložit jako „cesty – nikoliv spisy“.²²⁰

Cestu předloženou v díle *Bytí a čas*, která byla v centru mého zájmu, shledávám na rozdíl od W. Biemela jako nesnadno přístupnou, nesnadno vyjádřitelnou, ale zajisté ne nezajímavou. K výraznému specifiku tohoto díla patří v první řadě neobvyklost autorova jazyka a jeho způsobu vysvětlení. Atypičnost Heideggerovy řeči se nenachází jen v některých částech knihy, ale prolíná se celým Heideggerovým textem jako výrazný *modus operandi*. Zvláštní napětí ve výběru slov nás postihne okamžitě, zejména při interpretaci „pobytu“ jakožto bytí člověka.²²¹ Nicméně J. Aler tvrdí, že Heideggerovým dílem prostupuje výrazná harmonie mezi reflexí jazyka a jeho stylem psaní.²²²

Jedním z hlavních rysů Heideggerových textů je spojování slov a tvorba novotvarů. Heidegger bez ohledu na platný jazykový úzus vytváří nové jazykové formy, které jsou vzdálené významům běžně užívaných slov. Heideggerovy filosofické texty jsou naplněny termíny jako: „bytující bytí“, „odemčenou pobytu“ či „světскost světa“. Výsledkem těchto manipulací je velmi originální, živý a čtivý styl psaní, označovaný samotným Heideggerem za *básnění*. Heideggerovy terminologické novotvary nejsou nezávislé na svém kontextu a etymologickém významu. Ba naopak, přímo z něj často čerpají a staví na něm. „Celé dílo je vystavěno na bázi postupného a precizního dovysvětlení jednotlivých fenoménů“,²²³ které jsou nově užity v daném kontextu. Tato preciznost je ovšem často spojena s významovou nejednoznačností až nesrozumitelností. Heideggerův záměrný důraz na některé zvláštní formulace má sloužit

²¹⁹ BIEMEL, W., *Martin Heidegger*, s. 43.

²²⁰ PAUZA, M., Úvodní poznámka. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 10.

²²¹ ALER, J., Heidegger's Conception of Language in Being and Time. In: KOCKELMANS, J., *On Heidegger and Language*, s. 34.

²²² ALER, J., Heidegger's Conception of Language in Being and Time. In: KOCKELMANS, J., *On Heidegger and Language*, s. 62.

²²³ KONVIČKA, M., RAŠKOVÁ, P., ZBORNÍKOVÁ, M., *Translatologické kategorie v praxi*, s. 126.

k objasnění myšlenek, ale dosti často tomu brání.²²⁴ Proto jsem se rozhodl vybrat několik Heideggerových specifických tvrzení ilustrujících jeho zmíněné básnění a přeložit je do běžného jazyka.

Ukázka Heideggerova jazyka ze spisu <i>Bytí a čas</i>	Pokus o vlastní překlad, resp. interpretaci do běžného jazyka
Bytnost tohoto jsoucna spočívá v tom, že jest mu být. (BaČ, s. 59.)	Posláním člověka je jeho život.
Předběžné vymezení toho, co dělá prostředek prostředkem, totiž prostředečnost. (BaČ, s. 89.)	Předběžné vymezení věcí běžného užití a jejich použití.
„Bytí ve světě“ znamená: netematické, praktické pohroužení do poukazů, konstitutivních pro příručnost celku prostředků. (BaČ, s. 97.)	Život člověka je v souladu s věcmi v okolí.
Jestliže „já“ je esenciální určení pobytu, pak musí být interpretováno existenciálně. (BaČ, s. 142.)	Člověk žije je v souladu se světem.
Svět pobytu je spolusvět. (BaČ, s. 144.)	Člověk sdílí svět s ostatními lidmi.
Spolupobyt druhých je nitrosvětsky odemčen pro pobyt a také pro spolupobývající pouze proto, poněvadž pobyt je bytostně sám o sobě spolubytí. (BaČ, s. 146.)	Člověk sdílí svět s ostatními lidmi, protože člověk je společenská bytost.
Ani ontické vylíčení nitrosvětského jsoucna, ani ontologická interpretace bytí tohoto jsoucna nepostihuje jako taková fenomén svět. (BaČ, s. 84.)	Celistvost světa nelze popsat za pomoci náznaků a příkladů.
Existující pobyt jest svým „tu“, jeho „bytí tu“ je „bytí ve“. (BaČ, s. 170.)	Tento člověk žije v přítomném světě.
Pobyt je ve své důvěrné obeznámenosti s významností ontickou podmínkou možnosti odkrytelnosti jsoucna, které ve způsobu bytí dostatečnosti (příručnosti) vystupuje ve světě a může se tak ohlašovat ve svém „o sobě“. (BaČ, s. 109.)	Člověk zná věci ve svém okolí.

²²⁴ ALER, J., Heidegger's Conception of Language in Being and Time. In: KOCKELMANS, J., *On Heidegger and Language*, s. 38.

Ukázka Heideggrova jazyka ze spisu <i>Bytí a čas</i>	Pokus o vlastní překlad, resp. interpretaci do běžného jazyka
Existenciální možnost toho, co nás čeká, tkví v tom, že pobyt je sám sobě bytostně odemčen formou předstihu před sebou. (BaČ, s. 280.)	Člověk očekává věci budoucí.
Člověk jako „shromažďovatel“, jako sbírka bytí – bytující v otevřenosti jsoucna. (BaČ, s. 193.)	„Heidegger o řeči.“
Pobyt může každodenností tupě trpět, v její tuposti se utápět nebo se jí vyhýbat tím, že místo rozptýlenosti v obstarávaných záležitostech hledá rozptýlení nová. (BaČ, s. 404.)	Nové věci dělají život zajímavým.
Člověk je jediné jsoucno, jehož bytí se z hlediska bytí vyznačuje ve svém bytí otevřeným setrváním ve skrytosti bytí. (Co je metafyzika s. 23)	Existence člověka.
Tak jako přítomnost v jednotě čášení časovosti vychází z budoucnosti a bývalosti, tak se také stejně původně s horizonty budoucnosti a bývalosti čáší horizont přítomnosti. (BaČ, s. 398.)	Čas je jednotou přítomnosti, budoucnosti a minulosti.
Děni dějin je dění „bytí ve světě“. (BaČ, s. 421.)	Běh dějin tvoří lidé a události.
S existencí dějinného „bytí ve světě“ je do dějin světa vždy již vtaženo příruční a výskytové jsoucno. (BaČ, s. 422.)	Součástí historie je i náš domov.
S časovostí vrženého „světu“ zůstaveného, čas si dávajícího pobytu je už také odkryto něco takového jako „hodiny“, to znamená nějaké příruční jsoucno, které se stalo přístupným vyčkávajícímu zpřístupňování v pravidelném navracení. (BaČ, s. 446.)	K určení času člověk užívá hodiny.
Časovost se čáší v každé ekstázi celá, to znamená, že v ekstatické jednotě každého úplného čášení časovosti je založená celá struktura celku existence, fakticity a upadání, tj. jednota starosti. (BaČ, s. 382)	Člověk prožívá život v čase.

Ať už na nás Heideggerův způsob vyjádření působí spíše hluboce poeticky nebo nesrozumitelně prázdňe, přesto je nesporné, že jeho pokus o porozumění smyslu bytí – zformovaný ve fundamentální ontologii – představuje zásadní ontologickou koncepci ve filosofii dvacátého století. Heideggerův náhled na pobyt (*Dasein*) jako bytí člověka může působit pesimisticky vzhledem ke zdůraznění konečnosti a smrtelnosti člověka. Jeho filosofické tázání na bytí jsoucího i na bytí vůbec v sobě ovšem skrývá pozitivní otázku po bytí člověka, protože jedině lidská existence jako pobyt je tím jediným jsoucnem, které má i přes svou konečnost bezprostřední vztah k bytí a rozumí mu.

Heidegger ve své pečlivé cestě ke kořenům ontologie ukázal, že vlastní bytí lidské existence je tvořeno komplexním fenoménem starosti, která má tři základní komponenty – rozvrh, vrženost a obstarávání. Vnitřní souvislost těchto základních ontologických struktur bytí člověka je pak určena časem. Současně s tím zkoumal Heidegger existenciální fenomény svědomí, smrti a viny jako konstitutivní podmínky autentické existence. Existenci Heidegger podává v různých naladěních, z nichž nejvýznamnější je úzkost, která pobytu zjevuje jeho smrtelnost. Přitom Heidegger v každém kroku své cesty ke kořenům bytí zdůrazňoval přípravný charakter této analýzy. Jeho cílem nebylo odhalit pouze fundamentální strukturu lidské existence, ale cíl svých postupů směřoval mnohem dál: k odhalení smyslu bytí vůbec, přestože tento cíl nebyl naplněn a *Bytí a čas* zůstalo jen torzem a nedokončeným fragmentem, ve kterém je cesta ke zjevení bytí ve své ryznosti a čistotě započata, ale nedokončena.

Přesto však Heidegger přednesl vnitřní souvislost mezi bytím a časem, přičemž se pokusil prokázat, že bytí je časem samotným, jehož smyslem je odkrývání a zakrývání všeho jsoucího. Časový charakter pobytu je tedy zásadním přínosem rané Heideggerovy ontologie. Podle interpreta T. Clarka nešlo Heideggerovi v jeho díle o destrukci nebo zničení metafyziky a jejího vnímání, ale o odstranění zřejmých struktur. Jeho cílem bylo zjevení základů naší existence a povahy bytí zakrytých tisíci lety teoretických a objektivizujících předpokladů.²²⁵ Bytí je podle Heideggera ontologicky *předchůdné dějící se přítomně*, volně, ale přesto v rámci řádu pulzující, dopřávající bytnost veškerému jsoucímu, týkající se člověka, dávající se mu k dispozici a vyzývající jej k účasti na tajemství pravdy. Bytí se předchází a tím se připomíná, samo narušuje své

---

²²⁵ CLARK, T., *Martin Heidegger*, s. 72.

vlastní své bytostné zapomnění. Na tomto dynamickém až nezachytitelném základu je vystavena Heideggerova filosofie bytí.²²⁶

---

²²⁶ PAUZA, M., Bytí a ponechavost u Martina Heideggera. In: PAUZA, M., *Martin Heidegger a problémy myšlení*, s. 74.

Bibliografie

Primární literatura

1. HEIDEGGER, Martin. *Bytí a čas*. 2., opr. vyd. Přeložil Ivan CHVATÍK. Praha: OIKOYMENH, 2002. ISBN 80-7298-048-3.
2. HEIDEGGER, Martin. *Co je metafyzika?*. 2., opr. vyd. Přeložil Ivan CHVATÍK. Praha: OIKOYMENH, 2006. ISBN 80-7298-167-6.
3. HEIDEGGER, Martin. *O pravdě a Bytí*. 2., opr. vyd. Přeložil Jiří NĚMEC. Praha: Mladá fronta, 1993. ISBN 80-204-0416-3.

Sekundární literatura

1. BENYOVSZKÝ, Ladislav. *Náhlost myšlení bytí z času*. Praha: OIKOYMENH, 2005. ISBN 80-7298-151-X.
2. BIEMEL, Walter. *Martin Heidegger*. Přeložil Jaromír LOUŽIL. Praha: Mladá fronta, 1995. ISBN 80-204-0268-3.
3. CAPOBIANO, Richard. *Heidegger's way of being*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press, 2014. ISBN 978-1-4426-4963-7.
4. CLARK, Timothy. *Martin Heidegger*. London: Taylor & Francis, 2002. ISBN 0-203-19363-6.
5. DREYFUS, Hubert, WRATHALL, Mark (eds.). *A Companion to Heidegger*. Malden: Blackwell Publishing Ltd, 2005. ISBN 1-4051-1092-9.
6. GRONDIN, Jean. *Úvod do hermeneutiky*. Přeložil Břetislav HORYNA, Pavel KOUBA. Praha: OIKOYMENH, 1997. ISBN 80-86005-43-7.
7. HUSSERL, Edmund. *Idea fenomenologie*. Přeložil Miroslav PETŘÍČEK, Tomáš DIMETR. Praha: OIKOYMENH, 2001. OIKOYMENH. ISBN 80-7298-023-8.
8. KOCKELMANS, Joseph (ed.). *On Heidegger and Language*. Evanston: Northwestern University Press, 1972. ISBN 0-8101-0367-2.

9. KOUBA, Martin, RAŠNEROVÁ Pavla, ZBORNÍKOVÁ Michaela. *Transletologické kategorie v praxi. Kontrastivní německo-české pojetí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5223-4
10. NOVOTNÝ, Jaroslav. *Smysl a neskrytost: studie k mezím možností Heideggerovy fundamentální ontologie*. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2013. ISBN 978-80-7476-044-0.
11. PAUZA Miroslav (ed.). *Martin Heidegger a problémy myšlení: sborník studií [přednesených na stejnojmenné konferenci konané v Olomouci v roce 1990]*. Praha: Filosofia, 1996. ISBN 80-7007-074-9.
12. PATOČKA, Jan. *Úvod do fenomenologické filosofie*. 2. vyd. Praha: OIKOYMENH, 2003. ISBN 80-7298-064-5.

Internetové odkazy

1. *Philosophy and Phenomenological Research*, Editor BLATTER, William. Existence and Self – Understanding in Being and Time. Str. 97-110. [cit. 30. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2108467>.

Resumé

This bachelor thesis is named Heidegger's Question of the Sense of Being and it deals with the conception of being by Martin Heidegger. Primary literature used for this work is Heidegger's early piece *Being and time*. This work aims to interpret Heidegger's original approach to this question of purpose of being. Heidegger's philosophy so - called fundamental ontology – restores the question about being, which was forgotten by the traditional metaphysics. It differs between being as listening of everything that exist, everything that being belongs to and being as an understandable horizon on which basis we meet the being. Existence is always the essentials of being through which it is existing. It also formulates specifically human existence so – called Dasein. Basic characteristics (existentials) of Dasein are: concern, anxiety and oblivion. Heidegger's writing style features originality, combinations of words and formation of neoplasms. I present my own attempt to translate the fundamental Heidegger's theses to a common language in the conclusion of this work.

Klíčová slova: Martin Heidegger; ontologie; bytí; jsoucno; pobyt; čas; existence